

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเลือกใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารทางการเมือง การสร้างภาพลักษณ์ เพื่อก้าวเข้าสู่ตำแหน่งและการรักษาตำแหน่งหลังเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สมาชิกวุฒิสภาที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน ทั้ง 4 คน และผู้แทนกรรมการสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งขอบเขตการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลยุทธ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน จำนวน 3 คน รวมทั้ง สมาชิกที่มาจากการสรรหา จำนวน 1 คน และการสื่อสารที่เกิดหลังจากเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจนถึงปัจจุบัน โดยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภาที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

ส่วนที่ 2 กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภาที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันหลังเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งมีการประกาศใช้เป็นฉบับล่าสุด กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจาก 2 ทาง คือ มาจากการสรรหา 74 คน และมาจากการเลือกตั้ง 76 คน จากพื้นที่ 76 จังหวัด ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด จำนวน 200 คน และเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นครั้งแรก ที่มีข้อจำกัดทางกฎหมายห้ามดำเนินการหาเสียงใด ๆ กระทำได้เพียงการแนะนำตัวว่าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ส่วนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ปี 2550 นี้ ได้สร้างความน่าสนใจให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการนำกระบวนการสื่อสารเข้ามาใช้ในการรับสมัครเลือกตั้งมากกว่าเดิม และเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญ เนื่องจาก

เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งชาวไทยเลือกผู้แทนในจังหวัดของตนเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่จำเป็นต้องสังกัดหรือขึ้นกับพรรคการเมืองใด ๆ เป็นการให้อิสระทางความคิดในการทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายตามกรอบอำนาจนิติบัญญัติตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สมาชิกวุฒิสภามีโอกาสได้รับเลือกนั้นไม่แตกต่างจากการเลือกตั้งทั่วไปที่ผู้ลงสมัครจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถและกลยุทธ์การสื่อสาร โดยผลจากการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภา ครึ่งนี้ พบว่า กลยุทธ์การสื่อสาร มีส่วนสำคัญให้สมาชิกวุฒิสภาได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นผลการศึกษาเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารเพื่อแนะนำตัว
2. การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์
3. การสื่อสารเพื่อผลทางการเมือง

การสื่อสารเพื่อแนะนำตัว

ผลการศึกษาประเด็นนี้ พบว่า เนื้อหาข้อมูลที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีเนื้อหาหลักที่เกี่ยวกับการแนะนำตัวซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องใช้ในการหาเสียง ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว ประวัติการศึกษา การได้รับรางวัลหรือการมีตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ หมายเลขผู้สมัคร และงานที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

1. การคัดเลือกเนื้อหาสาร

ความรู้และประสบการณ์การสื่อสารในช่วงที่เป็นก้านั้นช่วยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในฐานะผู้ส่งสารแต่ละคนมีการคัดเลือกเนื้อหาสาร เพื่อบอกกับประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในฐานะผู้รับสาร และเลือกที่จะส่งสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเชื่อถือคุณสมบัติการเป็นวุฒิสมาชิกของตนเองแก่ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยผู้สมัครแต่ละคนเลือกสื่อสารข้อมูลที่เป็นจุดเด่นและเป็นข้อมูลที่จะส่งผลในการตัดสินใจลงคะแนนให้กับตน โดยการใช้ถ้อยคำหรือเนื้อหาตามความสนใจของผู้รับสาร และเป็นเนื้อหาซึ่งอยู่ในกรอบ ที่กฎหมายกำหนด ได้แก่

1.1 ข้อมูลประวัติส่วนตัว

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ข้อมูลหลักที่ ส.ว. ทั้ง 4 คน บอกต่อประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง หรือกรรมการสมานฉันท์เป็นประวัติส่วนตัว ข้อมูลครอบครัวที่เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประวัติการศึกษาและคุณวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ตนได้รับ หมายเลขผู้สมัคร รับเลือกตั้ง

รวมถึงข้อมูลการได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกชมรม สถาบัน หรือองค์กรใด ๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักของประชาชน ได้แก่ ตำแหน่งประธาน ตำแหน่งสมาชิกชมรม ดังกรณีตัวอย่าง ส.ว. เกชาศักดิ์ สมบูรณ์ ที่นอกจากการบอกข้อมูลประวัติในการแนะนำตัวเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแล้วยังพูดถึงการได้รับเลือกให้เข้าดำรงตำแหน่งในกลุ่มหรือสถาบันที่ประชาชนให้การยอมรับ ซึ่งเป็นการบอกประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อาจเคยเป็นศิษย์เก่าหรือสมาชิกเก่าให้การสนับสนุนคนที่มาจากสถาบันเดียวกัน และบอกให้ประชาชนทราบว่าเรามีความสามารถและได้รับการยอมรับจากกลุ่ม หรือองค์กรที่น่าเชื่อถือ เช่น “...มีการบอกว่าเป็นกรรมการบริหารสมาคมชาวไร่อ้อยภาค 7 การเป็นกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการสมาคมโรงเรียนประจำจังหวัด บอกกับประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปว่าเรามีความสามารถได้รับความไว้วางใจจากผู้นำชุมชน” (เกชา ศักดิ์สมบูรณ์, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2553)

นอกจากนี้ การแนะนำตัวบอกประวัติแล้ว ส.ว. ทั้ง 4 คน ได้เลือกให้ข้อมูลการรับรางวัลจากส่วนราชการหรือหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ เช่น การได้รับรางวัลกำนันยอดเยี่ยม (แหวนทองคำ) ปี 2541 ของ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ หรือการได้รับพระราชทานธง “พิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต” และเงินรางวัล จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก

ข้อค้นพบข้างต้นคล้ายคลึงกับ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรบูรณ์ ที่ใช้การสื่อสารและการพูดคุยกับกรรมการสมาคมฯ และสมาชิกสมาคมฯ ซึ่งเป็นประธานชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแต่ละจังหวัด ด้วยการเข้าร่วมประชุมสมาคมกำนันฯ การแนะนำประวัติส่วนตัว หรือการให้ข้อมูลการมีตำแหน่งในชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดนครพนม และสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย ตลอดจนเดินทางพบปะกับสมาชิกสมาคมฯ ในจังหวัดต่าง ๆ หรือการเข้าพบปะองค์กรต่าง ๆ ในฐานะสมาชิกสมาคมอยู่อย่างต่อเนื่อง และข้อมูลที่ต้องบอกเพื่อแสดงให้เห็นถึงผลงานการทำงาน ช่วงเป็นกำนัน เช่น การได้รับรางวัลกำนันยอดเยี่ยมของจังหวัดนครพนม รางวัลศิษย์เก่าดีเด่น กศน. การเป็นประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดนครพนม และเป็นรองประธานสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการได้รับคัดเลือก เป็นผู้แทนของสมาคมฯ เพื่อเข้ารับคัดเลือกเป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ เมื่อปี 2549 จนผ่านการคัดเลือกถึงรอบ 200 คน

ข้อค้นพบสอดคล้องกับเนื้อหาสารซึ่งผู้ให้ข้อมูลกลุ่มแต่ละกลุ่ม รับรู้และได้ให้สัมภาษณ์โดยสรุปว่า ในการแนะนำตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้ง 4 คน ได้มีการบอกประวัติส่วนตัวเหมือนกัน ดังกรณีตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน กล่าวว่า กฎหมายไม่ได้ให้หาเสียงมากให้พูดแนะนำตัวเหมือนกัน แต่การพูดของแต่ละคนก็แตกต่างกัน... (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า แม้สมาชิกวุฒิสภาทั้ง 4 คน จะเป็นอดีตกำนันที่มีผลงานในพื้นที่ตำบลอย่างต่อเนื่อง โดยทุกท่านก็นำผลงานในช่วงที่เป็นกำนันมาใส่ไว้ในเอกสารแนะนำตัว แต่ไม่ได้มีการพูด หรือบอกตอกย้ำถึงผลงานในช่วงที่เป็นกำนันมากนัก แม้ทุกคนจะมีความเห็นตรงกันว่าผลงานในอดีตมีส่วนช่วยให้ได้รับคะแนนเลือกตั้ง เนื่องจากผลงานช่วงเป็นกำนันเป็นงานในพื้นที่ตำบลที่ประชาชนในตำบลทราบอยู่แล้ว เช่น การอนุรักษ์พื้นที่ป่า การต่อต้านการตัดไม้ทำลายป่า ดังกรณี ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก และการพัฒนาในตำบลส่งเสริมงานกลุ่มอาชีพ ดังกรณี ส.ว. มานพน้อย วาณิช

1.2 การปฏิบัติงานตามกรอบอำนาจหน้าที่ ส.ว

การคัดเลือกเนื้อหาสารที่บอกแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดของส.ว. เลือกตั้ง ทั้ง 3 คน หรือ การเลือกเนื้อหาเพื่อบอกต่อกรรมการสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ของ ส.ว. สรรหา จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทุกคนมีการบอกเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ส.ว. เพราะกฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถหาเสียงได้ โดยทั้ง 4 คน จะบอกให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ การปฏิบัติงานของ ส.ว. ในประเด็นหลัก ประกอบด้วย การพิจารณาถ้อยแถลงของกฎหมาย การให้ความเห็นชอบแต่งตั้งบุคคลตามรัฐธรรมนูญ การถอดถอนผู้มีตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบและให้คำแนะนำรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก “สื่อสารบอกบทบาทอำนาจหน้าที่ของ ส.ว. ในการถ้อยแถลงกฎหมาย ติดตามการบริหารราชการแผ่นดิน” (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2553)

จากการคัดเลือกเนื้อหาสารที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสื่อสารไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้งช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจหน้าที่ ส.ว. ที่ตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน และการถ้อยแถลงกฎหมายก่อนที่จะประกาศมาบังคับใช้กับประชาชน ดังบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน ที่ว่า “ตอนหาเสียงกับบอกชาวบ้านว่าขอยกจากผมไม่ได้ แต่ผมจะร่างกฎหมายตามหน้าที่ ส.ว. และผมไม่มีสัญญาใดที่จะบอก แต่บอกได้เพียงว่าถ้าผมไปถึงจุดนั้นผมจะช่วยร่างกฎหมายที่ควบคุมให้เรามีความสุข มีอยู่มีกิน” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

1.3 ข้อมูลที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

ในการแนะนำตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกจากจะบอกประวัติส่วนตัวและการปฏิบัติงานในหน้าที่ ส.ว. แล้ว พบว่ามีการคัดเลือกเนื้อหาสารที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละกลุ่ม เนื่องจากคนเรามีความสนใจและความชอบที่แตกต่างกัน การคัดเลือกเรื่องพูดคุยให้ตรงกับความต้องการของแต่ละกลุ่มคนจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ ยกตัวอย่างเช่น ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ที่เลือกบอกข้อมูลที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านจังหวัดน่านในภาษาง่ายๆ เป็นวลีหรือคำขวัญที่จำได้ง่าย “ผมเลือกที่จะบอกภูมิหลังกับชาวบ้านในระดับล่างและ

กลาง โดยใช้วลีโดนใจ คือบรรพชาสามเณร 7 พรรษา เป็นทหารเกณฑ์ 7 ปี เป็นกำนัน 2 สมัย ส่วนประชาชนระดับสูงจะพูดสื่อสารเรื่องพัฒนาการด้านการศึกษา...” (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2553)

โดยเนื้อหาที่สื่อสารสอดคล้องกับการคัดเลือกเนื้อหาสารของ ส.ว. มานพน้อย วาณิชที่มีการเลือกเนื้อหาที่จะพูดให้ตรงกับความสนใจของกลุ่มที่เข้าไปแนะนำตัวรวมทั้งมีการรับฟังเรื่อง จากกลุ่มชาวบ้านที่เข้าไปพบและพูดคุยในเรื่องที่แต่ละกลุ่มให้ความสนใจ แต่ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ มีการเข้าไปพูดคุยกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งหลายกลุ่มแต่มีการสื่อสารเพื่อแนะนำตัวและบอกเกี่ยวงานในหน้าที่ ส.ว. เป็นหลัก

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน เกิดความรู้สึกสนใจเนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ตามที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งบอก รวมทั้งยังจดจำเนื้อหาในช่วงการหาเสียงได้ โดยรับรู้ว่า ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก เป็นชายที่ปฏิบัติตัวตามประเพณีไทย ผ่านการบวช การเป็นทหารเกณฑ์ และมีความสามารถเป็นจนได้เป็นกำนัน ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงา ก็ให้สัมภาษณ์สอดคล้องกับการคัดเลือกเนื้อหาของ ส.ว. มานพน้อย วาณิช ที่ว่าในช่วงการแนะนำตัวก็จะพูดคุยในเรื่องที่แต่ละกลุ่มสนใจและรับเรื่องที่แต่ละกลุ่มพูดคุยว่าสอดคล้องกับหน้าที่ ส.ว. อย่างไร

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดราชบุรี และผู้แทนกรรมการสมาคมฯ ไม่ได้ให้ข้อมูลในส่วนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการคัดเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต แต่ให้ข้อมูลว่าผู้สมัครเน้นการแนะนำประวัติส่วนตัว และการทำงานในหน้าที่ ส.ว.

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าในการสื่อสารเพื่อแนะนำตัว ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ใช้ข้อได้เปรียบจากการที่เคยเป็นกำนันมีการลงพื้นที่พบปะประชาชนในพื้นที่ดูแลมาอย่างตลอด จึงมีการคัดเลือกเนื้อหาสารแนะนำตัวให้สอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มประชาชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งผู้สมัครก็คาดหวังว่าการสื่อสารเพื่อแนะนำตัวจะส่งผลให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกผู้สมัครจากการแนะนำตัว นอกจาก ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการออกไปทำหน้าที่ของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งตามกฎหมาย เพื่อช่วยรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุด โดยในจังหวัดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ก็ต้องพยายามชักชวนให้ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ดังเช่น ส.ว. มานพน้อย วาณิช ที่จะมีการบอกข้อมูลและเหตุผล ที่ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง แม้จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวของจังหวัดพังงา เนื่องจากกฎหมายกำหนดว่าจังหวัดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่ากับหรือน้อยกว่าจำนวนตำแหน่งที่เลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งหรือมากกว่าจำนวนบัตรผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้ง

กล่าวโดยสรุปเนื้อหาที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสื่อสารไปยังประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งพบว่าเนื้อหาสำคัญที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้สื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ ประวัติส่วนตัวผลงานที่ผ่านมา และการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา โดยประวัติส่วนตัว ผลงาน วันเลือกตั้ง และเบอร์ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเนื้อหาหลักที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ในการหาเสียง ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาเป็นเนื้อหาที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งบอกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเป็นข้อมูลประกอบว่าตนเอง มีความเหมาะสม และมีความสามารถพอที่จะเข้าไปทำงานในวุฒิสภา

2. การวิเคราะห์ผู้รับสาร

ในช่วงการหาเสียงนอกจากความรู้และประสบการณ์ และการคัดเลือกเนื้อหาสารเพื่อส่งไปถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันยังต้องมีการวิเคราะห์ผู้รับสาร เพื่อที่จะใช้การสื่อสารทางการเมืองในการหาเสียงที่ถูกต้องและเกิดผลกระทบทางบวกให้มากที่สุด ทั้งนี้ วิธีการสื่อสารที่ผู้สมัครเลือกใช้ก็ต้องไม่ขัดต่อข้อห้ามทางกฎหมายด้วย ซึ่งการสื่อสารแบบซึ่งหน้าได้รับความนิยมใช้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการเดินแจกเอกสารแนะนำตัว และเข้าไปพูดคุยกับประชาชนตามพื้นที่ หรือกิจกรรมที่มีการรวมประชาชนกลุ่มเป้าหมายไว้เป็นจำนวนมากเพื่อให้ประชาชนได้สัมผัสกับผู้สมัครจริง ๆ เพราะการพูดคุยแบบเผชิญหน้าทำให้ผู้สมัครสามารถเห็นปฏิกิริยาตอบกลับของประชาชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่าวิธีที่เลือกใช้เหมาะสมหรือไม่ และควรมีการปรับปรุง หรือเลือกใช้วิธีการหาเสียงอย่างไร

สำหรับการวิเคราะห์ผู้รับสารผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดัง ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็ก เลือกที่จะเข้าถึงประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย 7 อำเภอ ด้วยการทักทายแบบซึ่งหน้าที่แตกต่างจากคู่แข่งอื่น ๆ โดยให้สัมภาษณ์ว่า

การเลือกเข้าถึงที่มีความแตกต่างของคู่แข่ง เวลาไปหาเสียงผมจะให้คนที่มาช่วยไปวางแผนพบบ้านทุกหลังคาเรือนในกลุ่มเป้าหมาย 7 อำเภอที่อยู่บริเวณ ใกล้บ้านผมซึ่งมีจำนวน 400 หมู่บ้าน ... เมื่อนับคะแนนผลออกมาว่าคะแนนผมนำทั้ง 400 หมู่บ้านเป้าหมาย จากจำนวนหมู่บ้านทั้งจังหวัด 913 หมู่บ้าน (ไสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2553)

เช่นเดียวกับวิธีการหาเสียงของ ส.ว. มานพน้อย วาณิช ที่มีการเดินเข้าถึงทุกบ้านทุกอำเภอ รวมถึงการร่วมงานพิธีต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่ทางการ เช่น งานบวช งานแต่งงาน

สำหรับ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ นอกจากวิธีการหาเสียงแบบการเดินเข้าถึงประชาชน เพื่อให้การหาเสียงเข้าถึงกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนมากที่สุดในเวลาที่จำกัดจึงเน้นการเลือกลงพื้นที่ที่มีคนชุมนุมมาก ๆ เช่น ตลาดนัด งานรื่นเริง ดังคำสัมภาษณ์ที่ระบุว่า

การที่เราจะไปพบคนกลุ่มไหนก็ต้องมีการศึกษาว่าจะมีตลาดนัดวันไหนบ้าง และช่วงเวลาใด เช่น ตลาดเช้า และตลาดนัดตอนเย็น การไปตลาดจะทำให้เราพบคนจำนวนมาก และการที่เราไปพบคน ที่ตลาดก็จะมีการบอกต่อกันและเราได้รับความนิยม ส่วนผู้สูงอายุจะเริ่มรวมตัวกันประมาณ 9 โมง หรือช่วงกลางวันก็ไปงานบวช ต่อด้วยงานเลี้ยง ส่วนตอนเย็นก็ไปงานศพ หรือไปงานมงคลต่อช่วงค่ำ (มานพน้อย วานิช, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2553)

แต่ในจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ เช่น จังหวัดน่าน นอกจากจะให้ความสำคัญเรื่องช่วงเวลาการแนะนำตัวแล้ว ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ยังใช้เรื่องระยะเป็นเกณฑ์ในการเข้าหากลุ่มประชาชน เพราะจังหวัดน่านมีพื้นที่กว้าง ฉะนั้น ในการหาเสียงแต่ละวันจึงจำเป็นต้องเลือกเส้นทางหาเสียงให้ได้พื้นที่กว้างมากที่สุด และเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากที่สุดดังที่ให้ข้อมูลว่า “... ใช้เกณฑ์ระยะเวลาและระยะทาง คือจะไปอำเภอที่เป็นเส้นทางเดียวกัน เพราะสามารถเดินทางไปได้หลายหมู่บ้าน” (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2553)

ซึ่งเป็นวิธีการหาเสียงที่สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน ที่เห็น ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก “จะเดินไปแนะนำตัวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาชุมนุมอยู่ในวัด แต่จะไม่แจกเอกสารแนะนำตัวให้กับผู้เฒ่าผู้รา เพราะคนเฒ่าผู้ราจะไม่รู้เรื่อง และเมื่อไปถึงงานต่าง ๆ ก็เดินเข้าถึงกลุ่มแม่บ้านที่ทำงานอยู่ในครัว” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

จากข้อมูลจะเห็นว่าการจะเข้าไปแนะนำตัวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มใด ๆ ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็จะใช้การวิเคราะห์พฤติกรรม ด้วยเกณฑ์จำนวนคน และช่วงเวลาการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แล้วผู้สมัครรับเลือกตั้งยังใช้การวิเคราะห์วัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางการนับถือศาสนา เช่น จังหวัดพังงา ส.ว. มานพน้อย วานิช ได้เลือกเวลาสำหรับการแนะนำตัวให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า “...ชาวบ้านที่นับถือศาสนาอิสลามมีประมาณร้อยละ 30 ดังนั้น จะมีการเข้าไปหาเสียงทุกวันศุกร์ โดยไปที่มัสยิดทำพิธี เพราะวันศุกร์ที่มัสยิดมีการรวมตัวของชาวมุสลิมจำนวนมาก แต่ถ้าไปงานวัดก็เตรียมข้าวไปใส่บาตรแล้วนั่งคุยกับชาวบ้านช่วงเช้า (มานพน้อย วานิช, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2553)

ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้ง 4 คน มาจากภูมิภาคที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการเลือกใช้ภาษาในการแนะนำตัวให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย ซึ่งจะใช้ภาษาพื้นเมืองหรือภาษาถิ่นส่วนใหญ่ ดังกรณี ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ให้สัมภาษณ์ว่า “ใช้การพูดภาษาพื้นเมือง ปัจจุบันนี้ไปร่วมงานที่ใดก็ยังพูดภาษาพื้นเมืองเป็นหลัก” (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2553)

ซึ่งสอดคล้องกับ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ ที่ไม่ต้องสื่อสารกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรงเพราะเป็น ส.ว. สรรหา แต่ก็ต้องมีการสื่อสารกับคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ จำนวน 35 คน และประธานชมรมจังหวัด ทั้ง 75 จังหวัด ทำให้มีการเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มบุคคล คือ ช่วงเวลาที่มีการนัดประชุมสมาคมฯ จะเข้าไปพูดคุยทักทายกับสมาชิกจากภาคอื่นจะพูดภาษากลาง แต่หากเป็นสมาชิกที่มีจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็จะมีพูดคุยเป็นภาษาอีสาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 จังหวัด และกรรมการสมาคมฯ ต่างมีความเห็นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการแนะนำตัวได้สอดคล้องกับวัฒนธรรมกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงทำให้เข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้ภาษาพื้นเมืองของ ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็ก หรือการพูดภาษาอีสานของ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ รวมทั้งการเข้าไปแนะนำในพื้นที่ซึ่งนับถือศาสนาที่ต่างกัน ดังตัวอย่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงา สัมภาษณ์ว่า

ตอนหาเสียงส่วนมากจะอาศัยไปนั่งกินข้าวกับชาวบ้านแล้วได้ใจชาวบ้านมากกว่า ถ้าจะไปพื้นที่อิสลามก็โทรนัดกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นเพื่อนมานั่งกินกาแฟกันเป็นการเดินหาเข้าถึงที่ดี ...ถ้าไปที่กรอกยาว คนอิสลามต้อนรับอย่างดีตั้งแต่ยังไม่เป็น ส.ว. แล้ววันศุกร์ก็เข้าไปร่วมงานละหมาด ถ้าไปได้ทุกอาทิตย์แล้วดีเลย (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

สำหรับ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ ไม่ได้ให้ข้อมูลว่ามีการใช้ภาษาที่หลากหลายในการหาเสียง แต่ใช้พูดจาโน้มน้าวให้เขาเชื่อมั่นว่าจะเป็นตัวแทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ ทั้งนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดราชบุรี ให้สัมภาษณ์ว่า ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ มีการเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสาร เพื่อสร้างการจดจำ ตัวอย่างเช่นการพูดให้กลุ่มผู้สูงอายุ “ผู้สูงอายุต้องเน้นคุณลักษณะพิเศษให้แก่ง่ายและไม่ลืม และเนื้อหาที่พูดต้องมีความชัดเจน” (เกชา ศักดิ์สมบูรณ์, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2553)

สอดคล้องกับการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสารของ ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็ก ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

ผมเป็นคนที่อยู่ช่วงกึ่งกลางระหว่างเด็กและผู้สูงอายุ ประสานได้ทั้งบนและล่าง... เราก็จะพูดกับกลุ่มเด็กสร้างแรงบันดาลใจ โดยเปรียบเทียบกับชีวิตของผมที่เริ่มจาก 0 แต่เด็กปัจจุบันคุณเริ่มจาก 30-40 ไม่ได้เริ่มจาก 0 พอกลุ่มผู้ใหญ่จะพูดเนื้อหาการดำรงชีพ ทุกคนต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดแต่ไม่ควรเบียดเบียนกัน ก็อาศัยหลักธรรมะศีลธรรมไปคุย เพราะผู้ใหญ่ก็เข้าใจ... (ไสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2553)

จากข้อค้นพบข้างต้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรม วัฒนธรรม ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในฐานะผู้รับสาร เพื่อคัดเลือกเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นใช้เกณฑ์ระยะทางและเวลา เพื่อเข้าถึงและแนะนำตัวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ได้มากที่สุด หรือการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม มีเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อสร้างการจดจำที่ดี ทั้งนี้ การสื่อสารทางการเมืองแบบนี้จะถูกถ่ายทอดไปยังผู้ช่วยหรือผู้สนับสนุนกลุ่ม ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีการวิเคราะห์กลุ่มประชาชนก่อนที่จะไปทำการหาเสียงเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจตรงกัน หรือมีความชัดเจน จดจำง่าย และเกิดความประทับใจต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

โดยสรุปเกี่ยวกับความสามารถการสื่อสารทางการเมือง ช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการแนะนำตัว จึงเป็นช่วงเวลาที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันแสดงความสามารถในการสื่อสารทางการเมือง แม้สมาชิกวุฒิสภาในขณะนั้นมีสถานภาพเหมือนกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป แต่มีการใช้การสื่อสารเพื่อให้ได้คะแนนนิยมจนได้รับเลือกตั้งด้วยการวางบุคลิกน่าเชื่อถือ การสื่อสารเพื่อแนะนำตัว และสื่อสารเพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยการบอกให้ประชาชนทราบการทำงานตามอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เช่น การกลั่นกรองกฎหมาย การตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล เป็นต้น โดยการเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมและสามารถส่งสารเข้าถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในฐานะผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารที่หลากหลายดังที่จะเสนอในหัวข้อถัดไป

การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์

ผลการศึกษา พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้แทนสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ ทั้ง 4 คน มีการเลือกเนื้อหา เลือกช่องทางการสื่อสารเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ไปยังประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยภาพลักษณ์ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน อยากให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้เกี่ยวกับตนเองจะการแสดงออกผ่านบุคลิกและการวางตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนจดจำภาพความเป็น “กำนัน” ไม่ว่าจะเป็นภาพกำนันที่คอยช่วยเหลือลูกบ้านในตำบลโดยไม่หวังผลตอบแทน หรือการทำงานของกำนันเท่าที่ไม่ทำให้ใครผิดหวัง และภาพกำนันที่มีอายุน้อยแต่ประชาชนให้ความเชื่อถือไว้วางใจให้เป็นกำนัน นอกจากเหตุผลข้างต้นทุกคนให้ความเห็นว่าเหตุผลอีกส่วนที่แต่ละคนจะเข้ามาเป็น “กำนัน” คอยดูแลทุกข์สุขของประชาชนในตำบลได้นั้นต้องเป็นคนที่ประชาชนยอมรับในความเป็นคนมุ่งมั่น เป็นที่เคารพ การทำงานน่าเชื่อถือ และเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ทั้งนี้ ภาพที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเสนอและคาดหวังให้ประชาชนจดจำ จนนำไปสู่ความรู้สึกที่นึกถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วจะนึกถึงภาพ “กำนัน” ต้องเป็นภาพที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเสนอออกไปอย่างต่อเนื่อง

ตั้งแต่ช่วงเป็นกำนันและช่วงการหาเสียง เพื่อแสดงให้เห็นว่ายังคงเป็นกำนันที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ดังบทสัมภาษณ์ ส.ว. มานพน้อย วานิช ที่ว่า “มีคนพูดถึงความดีที่เราทำตั้งแต่เป็นกำนัน ตั้งแต่ 2532 ประมาณ 18 ปี เราช่วยเหลือสังคม ช่วยคนโดยไม่หวังผลตอบแทน ความดีที่ผ่านมาช่วยเมื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง” (มานพน้อย วานิช, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2553)

ทั้งนี้ ผู้ที่เคยเป็นกำนันทั้ง 4 คน ยังมีการสื่อสารเพื่อแสดงให้เห็นภาพลักษณ์กำนันที่มีความเป็นกันเองกับชาวบ้าน อยู่แบบติดดินไม่แตกต่างจากประชาชน และกำนันเป็นคนที่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่จริง ด้วยการเดินเข้าหาประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอย่างต่อเนื่องและการวางตัวที่ไม่แตกต่างจากช่วงที่เป็นกำนัน เช่น การเดินเข้าไปทักทายกับผู้มาร่วมงานพิธีต่าง ๆ และการเดินเข้าไปทักทายถึงกลุ่มแม่บ้านครัวที่ช่วยอยู่หลังงาน ดังกรณี ส.ว. มานพน้อย วานิช “ที่มีการไปหาไปนั่งคุยตลอดและตั้งแต่เป็นผู้ใหญ่ เป็นกำนัน” (มานพน้อย วานิช, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2553) สำหรับกรณีของ ส.ว. อธิพิณ เรืองวรรณ แม้จะไม่ต้องมีการเดินหาเสียงกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในพื้นที่ จึงมีเพียงการเดินพูดคุยกับสมาชิกสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ ที่เป็นเพื่อนกำนัน และสื่อสารให้เห็นภาพกำนันคนหนึ่งที่เสนอตัวเข้าไปทำงานเพื่อเพื่อนสมาชิกสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ

จากสิ่งที่ผู้สมัครรับเลือกสื่อสารเพื่อให้ประชาชนเห็นภาพลักษณ์ความเป็นกำนัน แม้ว่าตนเองจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. แล้วก็ตาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้ง 3 จังหวัด ได้ให้ความเห็นถึงภาพลักษณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เกิดในสายตาผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง คือ ภาพความเป็น “กำนัน” ที่เป็นคนติดดิน พูดคุยเป็นกันเอง และประชาชนยังคงเรียก “กำนัน” เช่นเดิม แม้จะลาออกจากตำแหน่งกำนันแล้วก็ตาม ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดราชบุรี อธิบายว่า กำนันน้อง (ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบุญ) ยังคง ปรากฏตัวตามงานพิธีต่างที่ได้รับเชิญ เพื่อพูดคุยแนะนำตัว และการเดินหาลูกบ้านพบปะเยี่ยมเยียนอย่างทั่วถึง และเป็นภาพกำนันน้อง (ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบุญ) คนเดิมที่ทุกคนในจังหวัดเห็นจนชินตา ไม่แตกต่างจากช่วงที่เป็นกำนัน หรือภาพกำนันไข่ (ส.ว. มานพน้อย วานิช) เดินแนะนำตัวว่าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างเข้าถึงชาวบ้านในทุกพื้นที่ และการไปร่วมงานพิธีแล้วเดินพูดคุยกับผู้มาร่วมงานอย่างต่อเนื่อง โดยภาพลักษณ์ที่สื่อสารออกมายังคงให้เห็นว่าเป็นคนติดดินไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดน่าน ให้ความเห็นที่สอดคล้องเพิ่มเติมว่า “ชาวบ้านจำความเป็น กำนันโสภณ ที่เป็นคนรากหญ้า พูดคุยเป็นกันเอง ไม่ถือเนื้อถือตัว และใครมาหา ก็เรียกกำนัน เพราะจะได้ดูใกล้ชิดกัน...และในเอกสารแผ่นพับแนะนำตัวยังมีการใส่เบอร์โทรศัพท์ติดต่อได้ชัดเจน” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

โดยสรุปภาพลักษณ์ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงออกมา เป็นภาพลักษณ์ที่มาจากตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง เกิดจากการแสดงออกผ่านทางคำพูด และการกระทำที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่ช่วงที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ซึ่งบุคลิกภาพหรือตัวตนของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่แสดงออกนั้นมาจาก

ความตั้งใจ แต่บางครั้งอาจจะไม่ได้คิดว่าสิ่งที่กระทำเป็นการสร้างภาพลักษณ์ หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีการสื่อสารที่สร้างให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจดจำภาพกำนันได้นั้น มาจากการปฏิบัติตัวอย่างต่อเนื่องและการบุคลิกภาพที่ไม่มีการตกแต่ง หรือมีข้อมูลที่ห่างไกลจากตัวจริง ซึ่งน่าจะเป็นผลดีที่ประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะได้เห็นความเป็นธรรมชาติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้วยการแสดงออกทางการกระทำเพื่อขอให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียง ซึ่งพบว่าการแสดงออกที่พบบ่อยที่สุด คือ การลงพื้นที่หาเสียงอย่างหนักของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 3 คน

การสื่อสารเพื่อผลทางการเมือง

จากการศึกษาเรื่องการสื่อสารเพื่อผลทางการเมือง ในการวิจัยครั้งนี้มีความหมายในลักษณะการสื่อสารเพื่อให้ได้ ชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันเลือกใช้ในการช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ใช้รูปแบบทางการสื่อสาร รวมทั้งมีต้นทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยเสริมที่มีผลต่อคะแนนเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เมื่อสมาชิกวุฒิสภามีการคัดเลือกเนื้อหาสาร และวิเคราะห์ผู้รับสารแล้ว ต้องมีการเลือกรูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งสารไปให้ถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จากการศึกษาประเด็นการสื่อสารเพื่อผลทางการเมือง พบว่า รูปแบบการสื่อสารที่สมาชิกวุฒิสภาที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในช่วงเวลาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือการติดต่อระหว่างกำนันที่เป็นตัวแทนของสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ และกรรมการสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ ได้ใช้การสื่อสารหลัก 2 ประเภท ตามแนวคิดในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2545) คือ การสื่อสารสาธารณะ และการสื่อสารมวลชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1

การสื่อสารสาธารณะของผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันที่ใช้สื่อสาร
เพื่อให้ได้ชัยชนะในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

รูปแบบการสื่อสาร		ส.ว. เกษรา ศักดิ์ สมบูรณ์	ส.ว. มานพ น้อย วานิช	ส.ว. โสภณ ศรีมา เหล็ก	ส.ว. อิทธิพล เรืองวร บุรณ์	วิธีการสื่อสาร
การสื่อสาร สาธารณะ ซึ่งเป็นการ สื่อสารแบบ เผชิญหน้า	การเดินพบปะ ประชาชน	✓	✓	✓	✓	เดินพบปะเยี่ยมเยียน ค้นหาเสียงแนะนำตัว พร้อมแจกแผ่นพก- แผ่นพับแนะนำตัว
	การสื่อสารผ่าน สื่อบุคคล (การสื่อสาร 2 จังหวัด)	✓	✓	✓	✓	สื่อสารผ่าน เพื่อนกำนัน- ผู้ใหญ่บ้าน เครือญาติ เพื่อนสมัยเรียน-ผู้มี ชื่อเสียงในจังหวัด กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ
	การเข้าร่วม งานพิธี	✓	✓	✓	-	เข้าร่วมงานบวช งานแต่ง งานศพ งานประจำจังหวัด ฯลฯ
	การปราศรัยบนเวที	✓	✓	✓	✓	เวทีปราศรัยที่ กกต. จัดให้
การสื่อสาร สาธารณะ ซึ่งเป็นการ สื่อสารแบบ ไม่เผชิญหน้า	แผ่นพก	✓	✓	-	-	แจกพร้อมเดินแนะนำตัว
	แผ่นพับขนาด เอ 4	-	-	✓	-	แจกพร้อมเดินแนะนำตัว
	โปสเตอร์ขนาด 3	✓	-	-	-	ติดป้ายที่ กกต. จัดสถานที่ให้
	ป้ายขนาดใหญ่	✓	✓	✓	-	ป้ายแขวนแบนเนอร์
	เอกสารแนะนำตัว	-	-	-	✓	รวมเล่มผลงานและ ประวัติส่วนตัว
	สื่อเคลื่อนที่	✓	✓	✓	-	รถหาเสียง เปิดสปอต แนะนำตัว
	สื่ออื่น ๆ	-	-	✓	-	เสื้อแจ็คเก็ตมีชื่อกำนัน โสภณ ศรีมาเหล็ก

1. สื่อสารสาธารณะ

การสื่อสารสาธารณะเป็นการสื่อสารที่เหมาะสมกับการเจาะเข้าถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเป็นช่องทางที่ผู้ส่งสารสามารถควบคุมเนื้อหาสารได้ ตามความประสงค์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกวุฒิสภาให้ความเห็นสนับสนุนประเด็นนี้ว่า

- **การเดินพบปะประชาชน** ได้แก่ การเดินหาเสียงตามบ้านทั่วพื้นที่จังหวัด สถานที่ทำงาน ย่านตลาดร้านค้า ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพบปะประชาชนของผู้สมัครซึ่งเป็นการสื่อสารที่ทุกคนทำต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงเป็นกำนันแล้วนำมาใช้ในการหาเสียง เช่น การแนะนำถึงความรู้ ประสบการณ์การทำงาน การวางบุคลิก ระหว่างพบปะประชาชน ทั้งนี้ การเดินไปหาเสียงนอกจากจะได้แจกเอกสารแนะนำตัว บอกประวัติ ส่วนประวัติการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ การลงคะแนนแล้ว การเดินหาเสียงยังช่วยให้ประชาชนได้เห็นตัวตนจริงและแสดงความจริงใจของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องลงพื้นที่อย่างมากเพื่อเข้าถึงประชาชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ไม่ว่าการเดินทางจะลำบากหรือเดินทางไกลแค่ไหน ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนใช้เวลาเดินพบปะประชาชนยาวนานเป็นปี ทั้งนี้ การพบปะประชาชนเป็นการสร้างความคุ้นเคย และการโน้มน้าวเพื่อขอคะแนนเสียง เพื่อสนับสนุนประเด็นนี้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั้ง 3 คน ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าการแนะนำตนเองแบบตัวต่อตัว อย่างเป็นกันเองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กับชาวบ้านในพื้นที่จังหวัด หรือผู้นำชุมชนท้องถิ่นสำคัญมากที่สุดในช่วงการหาเสียง ซึ่ง ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ได้เดินหาเสียงตามพื้นที่เป้าหมาย 7 อำเภอ จนน้ำหนักลดไป 7 กิโล ส่วน ส.ว. มานพน้อย วานิช ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการเข้าไปพบประชาชนทั่วทุกตำบล แต่ไม่สามารถเข้าถึงทุกหมู่บ้านได้ แต่ผมก็เดินหาประชาชนเยอะ ...ไปถึงบ้านไหนก็ทานข้าวบ้านนั้น มีความเป็นกันเอง” (มานพน้อย วานิช, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2553)

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 3 จังหวัด พบว่ามีข้อมูลที่สอดคล้องกันโดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน กล่าวว่า ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก จะเดินไปพบปะแนะนำตัวคลุกคลีกับประชาชนไม่ว่าจะเป็น งานผู้สูงอายุงานกีฬา ทั้งนี้ การไปพบปะประชาชนที่นิยมชมชอบในตัวเราก็จะทำให้บุคคลเหล่านั้นสนับสนุน การหาเสียงโดยการนำเอกสารแนะนำตัวไปช่วยแจกต่อให้ด้วย

ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา พบเห็น ส.ว. มานพน้อย วานิช เดินหาเสียงทุกอำเภอเลย เป็นการเดินแนะนำตัวต่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมกลุ่มคนต่าง ๆ ในจังหวัด หรือการเดินหาเสียงที่ตลาดนัดช่วงเช้า-เย็น เพื่อให้รู้ว่าเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นและรู้จักนิสัย ตัวตนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อสร้างความคุ้นเคย ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดราชบุรี ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์

มีการเดินเข้าหาประชาชนอย่างต่อเนื่องมาก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งและมีการเดินหาเสียงจนวินาทีสุดท้ายที่กฎหมายอนุญาต” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดราชบุรี, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2553)

อย่างไรก็ตาม กรณีของ ส.ว. อิทธิพล เรื่องวาระวาระ ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา ดังนั้น การเดินแนะนำตัวส่วนใหญ่จะเกิดในช่วงที่มีการนัดประชุมสมาคมฯ จึงจะมีโอกาสเดินพบปะพูดคุยกับกรรมการสมาคมระหว่างรอเข้าร่วมประชุมสมาคมฯ หรือการนั่งพูดคุยกับกรรมการสมาคมฯ ตามร้านกาแฟระหว่างรอเข้าร่วมประชุมสมาคมฯ เท่านั้น

- **การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล** ในที่นี้หมายความว่าจะมีลักษณะการสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้ส่งสารกับผู้รับสารเหมือนกัน เพียงแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้ทำหน้าที่ในการส่งสารโดยตรง แต่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสื่อสารผ่านบุคคลที่เป็นสื่อกลาง ได้แก่ ผู้นำทางความคิด เครือญาติบุคคลที่มีชื่อเสียงในจังหวัด กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และเพื่อนผู้มีความใกล้ชิดทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มสื่อบุคคลที่สนใจข่าวสารทางการเมืองมากกว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยสื่อบุคคลกลุ่มนี้จะทำหน้าที่ส่งสารและช่วยผลักดันให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้ง 3 คน ได้รับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งมากที่สุด

ทั้งนี้ การสื่อสารผ่านบุคคลที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารทางการเมืองนั้นทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและสื่อบุคคลที่จะช่วยสนับสนุนทางการเมืองจะต้องมีสิ่งที่มีเหมือนกัน คือ การมีแนวความคิดทางการเมืองที่เป็นไปในทางเดียวกันเพื่อช่วยสนับสนุนและเป็นสื่อกลางบอกต่อแนวคิดทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. ไปยังประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ส.ว. ทั้ง 4 คน ได้เลือกให้การสื่อสารผ่านบุคคลซึ่งมีชื่อเป็นที่รู้จักของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่นกลุ่มสมาชิกชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน ส่วน ส.ว. มานพน้อย วานิช มีความเห็นเพิ่มเติมว่าการที่จะมีคนมาสนับสนุนหรือช่วยในการหาเลือกตั้ง เหตุผลหนึ่งน่าจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องมาจากอดีต ได้แก่ คนที่เคยให้การช่วยเหลือกันมาก่อน บุคคลที่มีชื่อเสียงที่เคารพนับถือเป็นการส่วนตัว เครือญาติและเพื่อนเรียนในสมัยต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในจังหวัด สอดคล้องกับ ส.ว. ไสยธ ศรีมาเหล็ก ที่มีการเข้าพูดคุยกับคนบดีในจังหวัดก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยทั้ง 4 คน เห็นว่าการสื่อสารผ่านสื่อบุคคล จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

จากการที่มีผู้สนับสนุนหรือทีมงานช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 3 คน ให้ความเห็นตรงกันว่าการมีผู้สนับสนุนเป็นเหตุผลที่ได้รับคะแนนเลือกตั้งมากมาย แต่อีกเหตุผลที่ช่วยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ เหตุผลด้านบุคลิกภาพส่วนตัวในช่วงดำรงตำแหน่งกำนันที่คอยเป็น ผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทุกเรื่อง จนเกิดการพูดปากต่อ

ปากว่าเป็น คนดี และเข้าถึงประชาชน ด้วยบุคลิกดังกล่าวทำให้ผู้ที่มีความประทับใจในตัวกำนัน จึงเสนอตัวเข้ามาสนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อค้นพบข้างต้นสอดคล้องกับความเห็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกรณี ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ โดยมิ้นายชำนาญ ภูวิลประธานสมาคมฯ ในขณะนั้น ประกอบกับกรรมการบริหาร สมาคมที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้การสนับสนุนการเสนอตัวเพื่อเป็นผู้แทนของสมาคม กำนันผู้ใหญ่บ้านฯ เพราะทุกคนต่างรู้จักและเคยทำงานร่วมกันตั้งแต่ช่วงการเป็นสมาชิกชมรม ระดับภาคอีสานมาก่อนแล้ว ประกอบกับบุคคลที่สนับสนุนเห็นถึงบุคลิกการทำงานที่จริงจัง การให้ความร่วมมือทำงานของสมาคมจนสำเร็จ แต่กลุ่มคนดังกล่าวไม่ได้มีการรวมตัวสนับสนุนอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม การมีผู้สนับสนุน ส.ว. สรรหา ก็เป็นเพียงกลุ่มคนหนึ่งที่อาจสื่อสารเพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจเท่านั้น แต่ข้อมูลส่วนใหญ่ที่สมาชิก สมาคมฯ จะได้รับรู้มักเกิดจากการวางบุคลิกส่วนตัว การแนะนำตัว และการแสดงวิสัยทัศน์ของ นายอิทธิพล เรืองวรรณ เป็นหลัก ด้านความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยพบว่า

ประชาชนที่ให้การสนับสนุน หรือการเสนอตัวเป็นที่มางานช่วยเหลือผู้สมัคร รับเลือกตั้ง นั้น แบ่งเป็นกลุ่มเครือญาติ ซึ่งช่วยบอกข่าวสารการลงสมัครรับเลือกตั้ง และกลุ่มชาวบ้านทั่วไปที่ชื่นชอบในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งกลุ่มเพื่อนสมัยเรียน หรือ เพื่อนร่วมงาน ได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดังตัวอย่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดน่านชาวบ้าน ในหมู่บ้าน ญาติ พี่น้อง เพื่อน บางครั้งช่วยเป็นกระบอกเสียงแทน ถ้ามีคนพูดเรื่อง กำนันโสภณ ก็บอกแทน บอกต่อญาติต่างอำเภอเกี่ยวกับกำนัน โสภณในช่วงหาเสียง ชาวบ้านเอารถไปช่วย บางครั้งก็ไปเติมน้ำมัน และ เอาข้าวใส่ห่อไปนั่งกินรวมกัน ... (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

ในการรณรงค์หาเสียงนอกจากสื่อบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิด แล้วผู้สมัคร รับเลือกตั้ง ทั้ง 3 คน ยังได้ใช้การสื่อสารผ่านสื่อบุคคลที่เป็นทีมงานช่วยเหลือ โดยจะเป็นผู้คิด และวางแผนการสื่อสารด้วยตนเอง โดยมีการจัดแบ่งกลุ่มทีมงานผู้สนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้ง เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 จะมีบุคคลที่รู้จักพื้นที่ดีช่วยเดินแจกเอกสารล่วงหน้าไปก่อน ส่วนผู้สมัคร รับเลือกตั้งจะเดินเป็นกลุ่มที่ 2 เพื่อเดินหาเสียงตามที่มีการแจกเอกสารแนะนำตัว และเป็นการแสดง ตัวว่าเป็น ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และกล่าวแนะนำตัว ดังกรณีบทสัมภาษณ์ของ ส.ว. โสภณ ศรีมา เหล็ก ที่ว่า “ในการแจกแผ่นพับมีทีมงาน 4 คน คือ ภรรยา น้องชายขับรถ และทีมงานผู้หญิง 1 คน ส่วนทีมหาเสียงจะเป็นชาวบ้านในตำบลที่ชื่นชอบในตนเองมาช่วยเหลือ ใครมีรถก็เอารถมา ซึ่ง ชาวบ้านที่มาช่วยทุกคนจะห่อข้าวมากินกันเองทุกคน” (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2553)

สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงา ที่อธิบายการลงพื้นที่หาเสียงของ ส.ว. มานพน้อย วานิช ว่า “การลงพื้นที่หาเสียงมี 3-4 คนไปพร้อม กันนั้ไข แล้วมีทีมย่อย 3-4 ทีม ไปช่วยแจกบัตรแนะนำตัวให้เข้าไปก่อน แล้วกันนั้ไข จะตามไปทีหลัง แต่สำคัญตัวเอง (กันนั้ไข) ต้องไปหาชาวบ้านให้ถึงที่ ถ้าไม่ถึงชาวบ้านก็ทีไม่จบ ชาวบ้านจะไม่ใส่เสียงลงคะแนน” (มานพน้อย วานิช, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2553)

แต่ข้อค้นพบมีความแตกต่างจากกรณีของ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ ซึ่งเป็ น ส.ว. สรรหา จึงจะไม่มีการบริหารจัดการผู้ถ่ายทอดข่าวสาร เนื่องจากไม่มีผู้สนับสนุนอย่างเป็นทางการ เพราะมีเพียงการนำเสนอผลงานเป็นรูปเล่ม การแสดงวิสัยทัศน์และแนะนำตัวผู้ที่เสนอตัวเป็น ผู้แทนของสมาคมกันนั้ ผู้ใหญ่บ้านๆ เท่านั้น

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน จังหวัดพังงา จังหวัดราชบุรี และผู้แทนกรรมการ สมาคมฯ ให้ความเห็นว่าการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลที่ช่วยผู้สนับสนุนการก้าวมาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในหมู่บ้าน ญาติ พี่น้อง ผู้นำทางความคิด ผู้มีชื่อเสียง นับหน้าถือตาในจังหวัด รวมทั้งกลุ่มเพื่อนสมัยเรียนที่มีตำแหน่งและชื่อเสียงในจังหวัด โดยสื่อบุคคลที่เป็นทีมงานสนับสนุน การหาเสียงจะช่วยออกเดินหาเสียง และการบอกข้อมูลของผู้สมัครรับเลือกตั้งต่อไป ยังกลุ่มญาติ พี่น้อง เพื่อนและคนรู้จักที่อยู่ในต่างเขต นอกจากข้อมูลที่มีการแนะนำตัวแล้ว จากการสัมภาษณ์ พบว่า เหตุผลส่วนหนึ่งที่ประชาชนสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นกันนั้ เพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เกิดความสงสารและเห็นใจผู้สมัครรับเลือกตั้งในประเด็นที่ต่างกัน เช่น ชาวบ้านจังหวัดน่านช่วย ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก หาเสียง เพราะสงสารที่เป็นคนฐานะไม่มี ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับชาวบ้าน ส่วนใหญ่ของจังหวัดน่าน หรือชาวบ้านจังหวัดราชบุรีส่วนหนึ่งเห็นใจ อยากช่วยกันนั้ (ส.ว. เกชา ศรีมาเหล็ก) ให้ได้เป็น ส.ว. เพราะเคยได้รับเลือกมาเป็น ส.ว. แล้วช่วงปี 2549 แต่ถูกยกเลิก เพราะเกิดการรัฐประหาร ส่วนกรณีของ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ ผู้สนับสนุนส่วนใหญ่เป็นเพื่อน กันนั้ทีมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการพูดคุยเกี่ยวกับ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ ในกลุ่ม เพื่อน แต่ไม่มีทีมผู้สนับสนุนช่วยในการแนะนำตัวเพื่อเป็นผู้แทนของสมาคมกันนั้ ผู้ใหญ่บ้านๆ เหมือนทีมช่วยหาเสียงของการเลือกตั้ง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนล้วนมีการใช้สื่อบุคคลในการ รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีทั้งผู้สนับสนุนที่เป็นบุคคลใกล้ชิด เครือญาติ และเพื่อนที่เคยรู้จักช่วงที่ ดำรงตำแหน่งกันนั้ รวมถึงบุคคลที่ชื่นชอบในตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งบุคคลกลุ่มดังกล่าว ส่วนใหญ่ จะเป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพและรู้จักหรือเคยทำงานร่วมกับชาวบ้านมาช่วยสร้างความ นิยมให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งและดึงดูดความสนใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมทาง

การเมือง การร่วมเดินหาเสียงหรือแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งช่วยพูดสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

- **การปราศรัยต่อหน้าสาธารณชน** เป็นการพูดหาเสียงตามเวทีซึ่ง กกต. จัดให้ ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มีการขึ้นเวทีปราศรัยบ้างเพราะเป็นช่องทางการสื่อสารหนึ่ง แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 3 คน เห็นว่าการปราศรัยเป็นช่องทางการสื่อสารที่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เพราะมีประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมาฟังน้อยกว่าที่ทีมงานสนับสนุนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่มีข้อดีที่มีการถ่ายทอดผ่านสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไปร่วม ขึ้นเวทีปราศรัย เพียง 2-3 ครั้ง โดยมีการปราศรัยแนะนำตัว บอกประวัติและคุณวุฒิ รวมทั้งการ หาเสียงในการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ว. ส่วนการปราศรัยที่สร้างความสนใจก็จะมี การพูดตลกแทรกบ้าง

การปราศรัยของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นวิธีการแนะนำตัวที่ สอดคล้องกับการปราศรัยแนะนำตัว เพื่อเป็นผู้แทนสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ ของ ส.ว. ที่มาจากการสรรหา ซึ่ง ส.ว. อิทธิพล เรืองวรบูรณ์ ได้มีการปราศรัยต่อหน้ากรรมการสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ ด้วยการแนะนำตัวและแสดงวิสัยทัศน์เพียงครั้งเดียวในการประชุมสมาคมเพื่อคัดเลือกสมาชิก เป็นผู้แทนของสมาคมฯ เข้าไปสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

จากการที่ ส.ว. มีการขึ้นเวทีปราศรัยน้อยครั้ง บวกกับเวทีปราศรัยที่ กกต. จัดให้ มีจำนวนน้อยเกินไป เป็นเหตุให้ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา และจังหวัดราชบุรี ไม่สามารถจดจำรายละเอียดถึงการขึ้นเวทีปราศรัยของ ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ รู้เพียง ว่ามีการขึ้นเวทีปราศรัยและแนะนำตัว แต่ไม่สามารถให้รายละเอียดปลีกย่อยที่ลงลึก ได้ มีเพียงผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่านที่สามารถบอกรายละเอียดการขึ้นเวทีปราศรัย ของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ได้ชัดเจนว่า เวลาไปพูดปราศรัยบนเวที เราก็คงจะไปนั่งฟัง ข้างล่างเวทีช่วยหยังเสียง ... เบอร์ 1 โสภณ พูดชัดเจนดี แต่ก็มีข้อแม้ เราก็เอาข้อแม้ ที่คนฟังบอกมาปรับปรุงการปราศรัย ... (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

- **การใช้สื่อเคลื่อนที่**ของผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นรถหาเสียงที่ติดป้ายข้างรถ ซึ่งป้ายจะมีขนาดความกว้างไม่เกิน 130 เซนติเมตร ความยาวไม่เกิน 245 เซนติเมตร ป้ายติดข้างรถจะมีรูปและเบอร์ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อใช้หาเสียงให้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัด แก้ไขปัญหา การเดิน หาเสียงไม่ครอบคลุมพื้นที่ โดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้ง 3 คน ได้ใช้รถช่วยในการหาเสียง ตลอดช่วงการหาเสียง แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะใช้รถหาเสียงจำนวนเท่าใด ก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมในการหาเสียงของแต่ละคน การใช้รถหาเสียงนอกจากติดป้ายให้รายละเอียดรูปลักษณ์และ

เบอร์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว ทั้ง 3 คน จะมีการเปิดสปอตแนะนำตัวตลอดช่วงผ่านที่อยู่อาศัยหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยสปอตที่ใช้ในการหาเสียงจะมีทั้งบทพูดแนะนำตัว และเป็นเพลงที่แต่งเพื่อใช้ในการหาเสียง ดังกรณีของ ส.ว. มานพน้อย วานิช ที่ใช้รถ 8 คัน ใน 8 อำเภอ มีรูปและเบอร์ติดข้างรถ เปิดสปอต และเปิดเพลงแนะนำตัว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม ทั้ง 3 จังหวัด ให้ความเห็นที่ตรงกันและสอดคล้องกับข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการใช้รถหาเสียงในการแนะนำตัว โดยมีการเปิดเทปหาเสียงแนะนำตัวผู้สมัครและมีการเปิดเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อแนะนำตัว รวมทั้งมีการติดป้ายที่มีรูปและเบอร์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งด้านข้างรถหาเสียง ทั้ง 2 ด้าน โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดราชบุรี ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ มีการเลือกใช้อักษรสีเหลืองตัวใหญ่ พิมพ์ชื่อ กำนันน้อย บนพื้นสีน้ำเงิน เพื่อให้สีโดดเด่นเห็นชัด

- **การเข้าร่วมงานพิธี** เป็นการหาเสียงโดยการปรากฏกายต่อหน้าสาธารณชนในงานพิธีต่าง ๆ เป็นช่องทางการสื่อสารหนึ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้ง 3 คน เลือกใช้เพื่อแนะนำตัวต่อหน้าสาธารณชน เนื่องจากงานพิธีเป็นกิจกรรมที่มีประชาชนกลุ่มเป้าหมายมารวมกันเป็นจำนวนมาก ช่วยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแนะนำตัวต่อประชาชนได้จำนวนมากโดยไม่ต้องใช้เวลามากเหมือนการเดินทางไปหาประชาชนที่บ้าน ซึ่งการเดินทางเสียงตามงานพิธี ได้แก่ การไปร่วมแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ งานรื่นเริง งานแข่งกีฬา อบต. งานประเพณีประจำจังหวัด โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเดินยกมือไหว้แนะนำตัว และแจกบัตรแนะนำตัวกับผู้ที่มาร่วมงานตามความเหมาะสม เพราะการไปร่วมงานต่าง ๆ ก็ไม่สามารถเดินแจกบัตรแนะนำตัวได้ แต่ทำได้เพียงการพูดคุยแนะนำตัวให้รู้ว่าเป็น ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม ทั้ง 3 จังหวัด ได้มีความเห็นที่สอดคล้องกับ ส.ว. ว่า ในช่วงที่หาเสียงผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต่างไปร่วมงานพิธีในจังหวัดไม่ว่าจะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ ซึ่งการไปร่วมงานก็จะมีการพูดคุยทักทายกับผู้ร่วมงาน รวมทั้งการแจกเอกสารแนะนำตัวว่าลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่จะไม่ได้เน้นไปที่การแนะนำตัวเพื่อหาเสียง แต่การไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ ก็เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้ว่าเป็น ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. ดังตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน “กำนัน โสภณ จะไปร่วมงานต่าง ๆ งานสวด งานผู้สูงอายุ งานกีฬา งานเล็ก งานใหญ่ใครเชิญไปเป็นประธานก็ไป บางทีไปงานพิธีก็เดินเข้ามาแม่ครัวถึงหลังงาน” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

- **สื่อสิ่งพิมพ์** เป็นช่องทางการสื่อสารสำคัญรองลงมาจากการเดินพบปะประชาชน เนื่องจากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่จะสื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ส่วนหนึ่ง สื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกใช้ มีหลากหลายขนาดตามที่ กฎหมายอนุญาต เช่น (1) แผ่นพก

แนะนำตัว จะมีขนาดเล็กที่สุด (2) แผ่นพับ จะมีขนาดเท่ากระดาษ เอ 4 แต่จะพับครึ่ง (3) โปสเตอร์ ขนาดกระดาษ เอ 3 มีความกว้างไม่เกิน 30 เซนติเมตร ความยาวไม่เกิน 42 เซนติเมตร (4) ป้าย มีขนาดความกว้างไม่เกิน 130 เซนติเมตร ความยาวไม่เกิน 245 เซนติเมตร

ซึ่งสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. เลือกใช้ก็แตกต่างกันดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปการเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนได้ดังนี้

ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ใช้แผ่นพับขนาด เอ 4 มากที่สุด จำนวน 100,000 แผ่น รองมาคือการใช้ป้ายแนะนำตัว จำนวน 4 แผ่น

ส.ว. มานพน้อย วานิช ใช้แผ่นพับขนาดเล็กแนะนำตัวมากที่สุดเพราะเข้าถึงประชาชน ใช้แผ่นพับประมาณ 100,000 แผ่น

ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลาย รูปแบบสนับสนุนการหาเสียงของตนเอง ประกอบด้วย ป้าย จำนวน 1,200 แผ่น แผ่นพับขนาดเล็ก แนะนำตัว 300,000 แผ่น และโปสเตอร์ 20,000 แผ่น

จากข้อมูลการเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์ช่วยในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม ทั้ง 3 จังหวัด พบเห็นและได้รับเอกสารแนะนำตัวที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ อันมีเนื้อหาประกอบไปด้วยประวัติข้อมูลส่วนตัว การศึกษา ผลงานที่ผ่านมา เกียรติประวัติ ประสบการณ์การทำงาน โดยข้อมูลสำคัญที่ต้องมีในเอกสารแนะนำตัว คือ รูปภาพ พร้อมชื่อสกุล และหมายเลขของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้เกิดการจดจำและลงคะแนนให้ได้ถูกต้อง นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในแผ่นพับแนะนำตัวของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก มีการระบุหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าทุกคนสามารถเข้าถึงและติดต่อได้ตลอดเวลาด้วย

นอกจากสื่อที่กล่าวไปแล้ว ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ยังนำสื่อพิเศษมาใช้ในการรณรงค์หาเสียง คือ เสื้อ แจ็คเก็ต สีดำ ปักชื่อกำนัน โสภณ ศรีมาเหล็ก โดยจัดทำ 4 ตัว สำหรับตนเอง ภรรยา น้องชายที่ช่วยขับรถ และทีมงานที่ช่วยแจกบัตรแนะนำตัว 1 คน เพื่อให้ประชาชนทราบว่าตน คือ กำนัน โสภณ ศรีมาเหล็ก ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. หมายเลข 1

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ส.ว. ทั้ง 3 คน มีความเห็นที่น่าสนใจ คือ ทุกคนมีการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารสาธารณะเพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นคนติดดิน ไม่ถือตัว เดินเข้าหาผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน ซึ่งเป็นการเลือกใช้การสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละพื้นที่ต่างให้ความสำคัญกับการสื่อสารซึ่งหน้า เช่น การแนะนำตัวอย่างเป็นกันเองต่อชาวบ้านในท้องถิ่น โดยเฉพาะการทักทายอย่างเป็นกันเองจากการพูดคุย ถูถามทุกข์สุขทั่วไป การแนะนำตัวผ่านกลุ่มผู้นำทางความคิดหรือผู้นำชุมชน

การปราศรัยต่อหน้าสาธารณชน การเข้าร่วมงานพิธี และการใช้รถหาเสียง ประกอบกับการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ช่วยหาเสียง เช่น การแจกแผ่นพับพาแนะนำตัว ของ ส.ว. มานพน้อย วานิช และ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ หรือการแจกแผ่นพับขนาด เอ 4 ของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก เป็นต้น ซึ่งจากข้อมูลช่องทางการสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภาแบบเลือกตั้ง หรือสมาชิกวุฒิสภา ที่มาจากการสรรหา อาจมีข้อแตกต่างกันบ้างเนื่องจากมีกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันโดยกรณีของสมาชิกวุฒิสภาสรรหา จะเน้นไปที่การสื่อสารซึ่งหน้าด้วยการพูดคุยกับกรรมการสมาคมโดยตรงแทนการแจกเอกสารแนะนำตัว

จากรูปแบบการสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภาที่กล่าวไปแล้ว พบว่ากรณีของสมาชิกวุฒิสภาแบบสรรหาจะมีการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารได้จำกัดกว่าสมาชิกวุฒิสภาแบบเลือกตั้ง โดย ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ ส.ว. สรรหา จะใช้การสื่อสารแนะนำตัว ด้วยการสื่อสารซึ่งหน้าในการพบปะพูดคุยกับกรรมการสมาคม หรือการพูดคุยนอกเวลาการประชุมกับสมาชิกสมาคม ส่วนการปราศรัยก็จะมีเฉพาะช่วงการแนะนำตัวและแสดงวิสัยทัศน์ เพื่อให้กรรมการสมาคมคัดเลือกเป็นตัวแทนเท่านั้น นอกจากนี้ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ ได้จัดทำประวัติและผลงานเป็นรูปเล่มเสนอต่อคณะกรรมการสรรหาและมอบให้สมาคมฯ ด้วย 1 เล่ม แต่ไม่มีการใช้สื่อเคลื่อนที่ การเข้าร่วมงานพิธี การ หรือสิ่งพิมพ์ แนะนำตัวอย่างเช่น สมาชิกวุฒิสภาแบบเลือกตั้ง

กล่าวโดยสรุปผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารผ่านการสื่อสารสาธารณะ โดยการเดินพบปะประชาชนมากที่สุด เพราะเป็นวิธีที่จะได้พูดคุยขอคะแนนเสียงกับประชาชนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใด ซึ่งการเดินเข้าหาประชาชนจะมีทั้งการไปพบประชาชนตามสถานที่ซึ่งเป็นศูนย์รวมคน เช่น ตลาดนัด งานกีฬา นอกจากนี้ ยังมีการเดินพบปะประชาชนตามหมู่บ้าน ตำบล ในเขตพื้นที่ซึ่งมีเขตหมู่บ้านที่ใกล้เคียงกัน ต่อมาจะใช้สื่อสิ่งพิมพ์แนะนำตัว โดยจะให้ทีมงานเดินแจกเอกสารนำไปก่อนแล้วตัวผู้สมัครจึงเดินหาเสียงแนะนำตัว เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าตนลงสมัครรับเลือกตั้ง นอกจากการเดินพบปะประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ใช้การเข้าร่วมงานประเพณี แม้บางงานพิธีจะไม่เหมาะสมกับการเดินหาเสียง แต่ผู้สมัครรับเลือก ก็ยินดีที่จะไปร่วมงานต่าง ๆ เพื่อไว้อาลัย หรือการไปแสดงความยินดีกับเจ้าภาพงานมงคลต่าง ๆ เป็นการไปแสดงตัวให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นหน้าตาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ช่วยสร้างการจดจำ ทั้งนี้ หากการปรากฏตัวสร้างความประทับใจให้กับผู้ไปร่วมงาน ก็จะมีการพูดถึงและบอกต่อไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นต่อไปด้วย ส่วนช่องทางการสื่อสารที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกใช้อันดับต่อมาคือ รถหาเสียง ที่ มีการติดรูปและบอกเบอร์ผู้สมัคร พร้อมเปิดเทปหาเสียงที่มีทั้งการพูดและเพลงที่แสดงคุณสมบัติหรือข้อมูลที่ต้องการบอกประชาชน เพื่อสื่อสารให้เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ที่ไม่สามารถเดินไปหาเสียงได้ หรือตอกย้ำข้อมูลให้ประชาชนจดจำได้ สุดท้ายเป็น การปราศรัยบนเวทีที่ กกต. จัดให้ ซึ่งเป็นวิธีหาเสียงที่ถูก

เลือกใช้น้อยที่สุด เนื่องจากทุกคนเห็นว่าวิธีดังกล่าวไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการแนะนำตัว แต่ก็การขึ้นเวทีปราศรัยบ้าง เพื่อข้อมูล ประวัติส่วนตัว ผลงานและ การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา

สำหรับกรณี สมาชิกวุฒิสภาสรรหาภาคอื่น จากข้อมูลการสัมภาษณ์ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ มีการสื่อสารแบบซึ่งหน้าด้วยการพูดแนะนำประวัติและผลงานของตนเอง รวมทั้ง แสดงวิสัยทัศน์ต่อที่ประชุมสมาคม โดยเน้นเนื้อหาในเรื่องที่สมาคมคาดหวัง เช่น ผลประโยชน์ของ สมาคม และสมาชิกกันนั้น ผู้ใหญ่บ้าน การเป็นตัวแทนก็จะช่วยเป็นปากเป็นเสียงให้สมาคม ซึ่ง หลังจากการประชุมสมาคมฯ มีมติให้เป็นผู้แทนสมาคมแล้ว ได้มีการรวบรวมประวัติและผลงานจัดทำเป็น รูปเล่มเสนอต่อคณะกรรมการสรรหาและมอบให้สมาคมฯ ด้วย

2. การสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน

การสื่อสารมวลชนเป็นช่องทางที่เปิดกว้าง สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้จำนวนมาก และทั่วถึง แต่การสื่อสารมวลชนก็ไม่สามารถควบคุมเนื้อหาที่สื่อสารออกไปได้ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้ง 3 คน จึงไม่มีการแนะนำตัวและประวัติส่วนตัว โดย กกต. จะสนับสนุนจัดข้อมูลให้เผยแพร่ผ่าน สถานีวิทยุกระจายเสียงของแต่ละจังหวัด แต่นอกจากการสื่อสารผ่านวิทยุแล้ว ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็ก และ ส.ว. มานพน้อย วานิช ยังมีการถือสื่อท้องถิ่นเพื่อแนะนำตัวว่าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งผ่าน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นด้วย ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.2

การสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชนของผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันที่ใช้สื่อสาร
เพื่อให้ได้ชัยชนะ ในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

รูปแบบการสื่อสาร		ส.ว. เกชา ศักดิ์ สมบูรณ์	ส.ว. มานพน้อย วานิช	ส.ว. โสภณ ศรีมา เหล็ก	ส.ว. อิทธิพล เรืองวร บุรณ์	วิธีการสื่อสาร
สื่อสารมวลชน	วิทยุ	✓	✓	✓	-	เปิดเทปบันทึก การแนะนำตัวตามเวลา ที่ กกต. จัดสรรให้
	โทรทัศน์	-	-	-	-	
	หนังสือพิมพ์	-	✓	✓	-	หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และนำว่าเป็นผู้ลง สมัครรับเลือกตั้ง

จากตารางจะเห็นว่า นอกจากการซื้อพื้นที่แนะนำตัวผ่านสื่อสารมวลชนแล้ว ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก เป็นเพียงคนเดียวที่ให้ความเห็น เกี่ยวกับข้อดีของการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน เนื่องจากนายโสภณ ศรีมาเหล็ก เคยเป็นผู้จัดรายการวิทยุชุมชน ช่วยให้ประชาชนในอำเภอใกล้เคียงที่สามารถรับสัญญาณวิทยุ ได้รู้จัก ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ตั้งแต่ในช่วงเป็นกำนัน รวมทั้งรู้จักผ่าน การเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก่อนที่จะรู้จักหน้าตาตัวตนจริงของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ ที่ว่า “แต่ละอำเภอใช้การสื่อสารเหมือนกัน ใน 7 อำเภอ ซึ่งเป็นพื้นที่คลื่นวิทยุ ชุมชนครอบคลุม ชาวบ้านรู้จัก จากการจัดรายการวิทยุ พอไปหาเสียงคนก็ทักสนใจเหมือนเป็น ดาราเลย แต่ก่อนคนคิดว่ากำนันต้องเป็นคนแก่มีอายุ แต่เห็นตัวจริงต่างกันเลยเพราะว่าผมยัง หนุ่ม” (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2553)

ส่วนข้อค้นพบกรณีของ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรบุรณ์ มีข้อมูลที่แตกต่างจากการแนะนำ ตัวของ ส.ว. เลือกตั้ง เนื่องจากที่ไม่มีการแนะนำตัวผ่านสื่อมวลชน แต่มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเกี่ยวกับ นายอิทธิพล เรืองวรบุรณ์ ได้ใช้สื่อมวลชนสื่อสารความ กำนันมาก่อน โดยการซื้อสื่อท้องถิ่นทั้งวิทยุ ชุมชนและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารงานในธุรกิจ จากการสื่อสารธุรกิจผ่านสื่อมวลชน ช่วยให้ประชาชนคนในจังหวัดรู้จักกำนันอิทธิพล หรือกำนันโป๊ย จากการรับรู้ดังกล่าว ส.ว. อิทธิพล

เรื่องวรรณกรรม ให้ความเห็นว่า การสื่อสารมวลชนช่วยให้ตนเองเป็นที่รู้จักของคนทั่วทั้งจังหวัด และสามารถก้าวไปเป็นประธานชมรมระดับจังหวัด จนก้าวไปเป็นกรรมการสมาคมฯ ได้ จึงอาจมองได้ว่า สื่อสารมวลชนช่วยให้ นายอิทธิพล เรื่องวรรณกรรม ก้าวเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาทางอ้อม

กล่าวสรุปได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารพบว่า ผู้สมัครมีการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารมวลชนบ้าง เนื่องจากเป็นช่องทางที่ กทม. เปิดโอกาส โดยเนื้อหาข้อมูล ที่สื่อสารออกไปเป็นการแนะนำตัว และบอกประวัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยปรากฏในรูปสปรอทรายการวิทยุ หรือประกาศแนะนำตัวผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 3 คน มีความเห็นตรงกันว่า การปรากฏผ่านสื่อมีผลดีในการกระจายข่าวการแนะนำตัวให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ได้รู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้ง และอาจเป็นไปได้ว่าประชาชนที่รับฟังข้อมูลอาจจะลงคะแนนให้ แต่เป็นความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงาและจังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลการแนะนำตัวผ่านสื่อสารมวลชน

3. ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการเลือกตั้ง

จากการศึกษา พบว่า มีข้อมูลด้านต้นทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัว ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมช่วยสนับสนุนให้ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันได้รับผลทางการเมืองตามที่วางแผนการสื่อสาร โดยปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งมีคุณสมบัติส่วนตัวหลายประการที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถก้าวไปเป็นสมาชิกวุฒิสภา ประกอบไปด้วย พื้นฐานทางการศึกษา ถิ่นกำเนิด บุคลิกลักษณะ ผลงานของผู้สมัคร พื้นฐานทางการเมืองของครอบครัว และสถานภาพทางการเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้ง บารมี และอาชีพของผู้สมัคร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **บุคลิกลักษณะ** ในที่นี้หมายถึงหน้าตาท่าทางน้ำเสียงซึ่งเป็นรูปลักษณะภายนอก และกิริยามารยาท ท่าทางการแสดงออกของผู้สมัครซึ่งเป็นสิ่งที่ออกมาจากภายใน ประเด็นเรื่องรูปลักษณะ รูปร่างหน้าตาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง อาจไม่มีความโดดเด่นจากคู่แข่งแต่สิ่งที่ผู้สมัครที่เคยเป็นกำนันมีโดดเด่นจากคู่แข่ง คือ การวางตัวที่เป็นกันเองและการปฏิบัติตัว การลงพื้นที่ไปหาชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง อธิษาศัยดีชอบช่วยเหลือชาวบ้าน ซึ่งสนับสนุนด้วยความเห็นของ ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็ก ที่กล่าวว่าประชาชนชื่นชอบบุคลิกการทำงานและอธิษาศัยของตนเอง “เป็นคนมีอธิษาศัยดี มนุษย์สัมพันธ์ดี ถ้าเขามีปัญหาผมสามารถเข้าถึงปัญหาและผมที่ยังเดินเข้าหาทั้งพ่อบ้านแม่บ้านเป็นเรื่องธรรมดา” (ไสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2553)

ในประเด็นบุคลิกลักษณะผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นสอดคล้องกับความเห็นของ ส.ว. ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน เห็นว่า ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็ก เป็นคนไม่เคยถือเนื้อถือตัว เป็นคนหนุ่มที่มีการพูดการจาน่าเชื่อถือ หรือความเห็นของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดราชบุรี

ที่ว่า ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ มีธรรมาศัยดี พูดเก่งพูดจริงทำจริง เป็นกันเองกับชาวบ้าน ไม่ถือตัว และผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงาเห็นว่า ส.ว. มานพน้อย วานิช น่าจะมีบุคลิกที่เหมาะสมในการเข้ามาทำหน้าที่ ส.ว. เพราะเป็นคนจริงใจ และพูดจริงทำจริง

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูล กลุ่ม ทั้ง 3 จังหวัด ได้ให้ความสำคัญกับการแสดงออกที่เป็นกันเองของ ส.ว. เนื่องจากอาจมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางกลุ่มที่เกิดความรู้สึกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมาให้เห็นหน้าหรือเข้ามายุ่งมือไหว้ประชาชนก็เฉพาะช่วงหาเสียง แต่เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็หายหน้าไป ดังนั้น เพื่อทลายความรู้สึกที่จะส่งผลด้านลบต่อคะแนนเสียง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงต้องใช้ความเป็นกันเองเข้าไปแทรกอยู่ในความคิดของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยในเรื่องที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสนใจ หรือการอ่อนน้อมถ่อมตน การมีสัมมาคารวะต่อผู้สูงอายุเพื่อให้สอดคล้องกับขนบประเพณีของไทย รวมทั้ง ต้องแสดงให้เห็นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนที่ยืดหยุ่น เข้ากับประชาชนได้ โดยเข้าไปร่วมรับประทานอาหารกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือการนอนค้างที่บ้านของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ยกตัวอย่างความเห็นของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่านที่มีต่อ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก “เป็นคนอายุน้อยที่มีบุคลิกน่าเชื่อถือ ไม่เคยถือเนื้อถือตัว เอกสารแนะนำตัวก็ใส่เบอร์โทรศัพท์เพื่อให้ติดต่อได้เมื่อมีเรื่องเดือดร้อน และเป็นคนที่เคารพกติกา เช่น ถ้าจะติดเอกสารแนะนำตัวก็ต้องขออนุญาตเจ้าของบ้านก่อน ถ้าไม่อนุญาตก็ไม่ติด” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

กล่าวโดยสรุปผลการศึกษาในประเด็นนี้ พบว่าบุคลิกภาพมีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง โดยเป็นบุคลิกลักษณะที่แสดงให้เห็นภายนอกผ่านรูปร่างหน้าตา และการแสดงออกของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ดึงดูดใจให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหันมาลงคะแนนเสียงให้ตนเอง ด้วยการแสดงที่เป็นกันเอง การอ่อนน้อมถ่อมตนโดยยกมือไหว้ประชาชนตลอด รวมทั้งการแสดงให้เห็นถึงการเป็นคน ที่ยืดหยุ่นอยู่ได้ทุกสถานที่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงใจด้วย

- **ผลงานของผู้สมัครรับเลือกตั้ง** ในที่นี้หมายถึงผลงานที่ปรากฏต่อสาธารณะชนในช่วงที่ดำรงตำแหน่งกำนัน เช่น การก่อสร้างสิ่งสำคัญในจังหวัด หรือการช่วยเหลือเรื่องศาสนา การศึกษาตลอดจนดูแลสารทุกข์สุกดิบในชุมชน เนื่องจากงานในหน้าที่กำนันจะเน้นไปในเรื่องการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ของประชาชน ดังนั้น ผลงานที่โดดเด่นในพื้นที่จึงเป็นเรื่องของการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ดังผลงานของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ที่ให้ความสนใจเรื่องการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ การเป็นแกนนำด้านดูแลรักษาป่า เพื่อการอยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืนของพื้นที่ และการเป็นประธานชมรมลูกเสือชาวบ้าน อำเภอเขียงกลางหรือการพัฒนาพื้นที่ในตำบลของ ส.ว. มานพน้อย วานิช และผลงานช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนในพื้นที่ซึ่งได้รับความเดือดร้อน และการประสานงานเพื่อสร้างแนวกันน้ำ และการหาข้าวสารอาหารแห้งมาให้ผู้ที่ถูกน้ำท่วม ของ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์

จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม ทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นตรงกันว่าผลงานในอดีตของผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงดำรงตำแหน่งกำนันของแต่ละคนเป็นสิ่งที่ประชาชนรับทราบอยู่แล้ว และเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยเสริมให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันก้าวเข้ามาเป็น ส.ว. ได้ ประกอบกับผลงานในช่วงที่เป็นกำนันช่วยสร้างชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนมากด้วย

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ค้นพบเป็นที่น่าสังเกตว่าผลงานในช่วงที่เป็นกำนันแม้จะสร้างชื่อเสียงให้เป็นรู้จัก แต่น่าจะเป็นการรู้จักในกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันดูแล แล้วผลงานจะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ตำบล อำเภออื่นด้วยหรือไม่

- **พื้นฐานทางการศึกษา** ในที่นี้หมายถึงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีผลต่อการทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่ง ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก จะให้ความสำคัญกับการศึกษามาก ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาที่สื่อสารว่า “ส่วนตัวเป็นคนที่ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา เมื่อเป็นกำนันก็เรียนระดับปริญญาตรีและ เป็นกำนันคนแรกที่จบปริญญาตรี จากนั้น ก็เรียนปริญญาโทต่อ ...” และ “ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยการเรียนปริญญาตรี ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ได้ศึกษาเรียนว่ามนุษย์มีความแตกต่าง ต่างเพศ ต่างวัย ต่างการศึกษา ต่างสภาพแวดล้อม จะทำอย่างไร เพื่อให้เขาคิดเหมือนเราได้ ประกอบกับมีการลงพื้นที่ตลอดทำให้ทราบถึงปัญหา ที่เราสามารถเข้าไปช่วยเหลือ ตลอดจนถึงสภาพจิตใจ และวิถีชีวิตของเขา” ซึ่งเป็นความสิ่งที่ทั้ง 3 คน เห็นสอดคล้องว่าการศึกษามีส่วนสำคัญในการเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพราะคุณสมบัติที่กฎหมายกำหนด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องจบปริญญาตรี ดังบทสัมภาษณ์ของ ส.ว. มานพน้อย วาณิช “การศึกษามีผล เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องจบปริญญาตรี” และการศึกษา ก็เป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกถึงความรู้ความสามารถตามความเห็นของ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ ซึ่งมองว่าการศึกษามีผลต่อการเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพราะการศึกษาเป็นข้อมูลหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนรู้ว่าใครมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมจะเข้ามาทำงานได้

จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้ง 3 จังหวัด เห็นว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงาและจังหวัดราชบุรี ที่เห็นว่าการศึกษาเป็นส่วนช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดน่าน แม้จะเห็นว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญแต่ ก็ให้ความเห็นแตกต่างว่า ไม่ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเรียนจบการศึกษาถึงระดับปริญญาเอก แต่ต้องดูว่าเรียนจบมาสูงแล้วสามารถทำนา หรือทำงานอย่างคนในจังหวัดได้หรือไม่

เพราะมีตัวอย่างจาก ส.ส. ในจังหวัดน่านที่เรียนจบมาสูงแต่ก็ไม่มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นในการประชุมสภาเลย

กล่าวโดยสรุปว่า การศึกษาในประเด็นนี้ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการศึกษามีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง เนื่องจากคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่ง ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ก็อยู่ระหว่างการศึกษาต่อปริญญาโท ส่วน ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงาที่เห็นว่าคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่การที่ผู้ได้รับเลือกตั้งจะไปทำหน้าที่ ส.ว. ก็ต้องดูที่การทำงานอีกครั้งมิได้วัดจากการศึกษาอย่างเดียว

- **ถิ่นกำเนิด** หมายถึง การเป็นผู้สมัครท้องถิ่นทำให้ได้เปรียบผู้สมัครที่เป็นคนต่างถิ่น แล้วย้ายมาอยู่ในจังหวัดที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ดังเช่นกรณี ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ ที่มีคู่แข่งเป็นอดีตข้าราชการเก่า ซึ่งเคยทำงานอยู่ที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งแตกต่างจากกรณีของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ที่แม้ผู้ลงสมัครแข่งขันจะเป็นคนที่มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดน่านเช่นเดียวกัน แต่ด้วยถิ่นกำเนิดของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก มีความคล้ายคลึงกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ของจังหวัดน่าน คือเป็นคนอาศัยอยู่นอกเมือง ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก จึงใช้จุดเด่นความเป็นคนนอกเมืองที่มีวิถีชีวิตสอดคล้องกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดน่านมาเป็นจุดแข็งของตนเอง ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า “ผมเป็นคนนอกเมือง ส่วนผู้สมัครแข่งขันคนอื่นเป็นข้าราชการ คหบดีมันจะกินที่อยู่ในเมือง ส่วนประชาชนทั่วไปเป็นผู้ ไม่มีอันจะกิน ยากจน เมื่อไปที่ไหนคนก็จะบอกว่าเอาคนแบบเนี่ยะ (คนที่เหมือนกับชาวบ้านก็คือผม) ...” (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2553)

ทั้งนี้ ปัจจัยเรื่องถิ่นกำเนิดอาจจะไม่มีสำหรับ กรณีของ ส.ว. มานพน้อย วาณิชโดยตรง เนื่องจากเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว แต่ ส.ว. มานพน้อย วาณิช มีความเห็นว่าเป็นคนคนพังงาก็มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

สำหรับประเด็นนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 จังหวัด เห็นว่าการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนในพื้นที่จังหวัด หรือเขตเลือกตั้ง น่าจะเป็นปัจจัยที่ได้เปรียบคู่แข่ง เพราะการเป็นคนในพื้นที่ทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในจังหวัดได้ยินชื่อและรู้จักชื่อเสียงผู้สมัครรับเลือกตั้งมานานกว่า สามารถเข้าถึงชาวบ้านได้ง่ายกว่า ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดใหม่ ๆ หรือมาตั้งถิ่นฐานหลังจากเกษียณราชการ ซึ่งบุคคลที่ย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่หากไม่มีชื่อเสียงหรือหน้าตาการทำงานซึ่งเป็นที่รู้จักของคนทั้งจังหวัด ก็ต้องมีการแนะนำตัวมากกว่าคนในพื้นที่อย่างมาก

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาพบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่น มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่ง เพราะการที่ผู้รับสมัครรับเลือกตั้งเป็นคนในท้องถิ่นทำให้เข้าใจผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และ

เข้าหาได้อย่างเป็นกันเอง ทั้งนี้ การเป็นคนมีถิ่นกำเนิดเดียวกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากจะเป็นที่รู้จักของคนในจังหวัดแล้ว ยังรับรู้ปัญหาและความต้องการของคนในจังหวัด อันจะนำไปสู่การผลักดันกฎหมาย ที่ผ่านการกลั่นกรองของวุฒิสภาได้สอดคล้องกับปัญหาของประชาชนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้คู่แข่งจะเป็นคนในจังหวัดเดียวกันแต่หากเป็นบุคคลที่มีความแตกต่างจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ก็ทำให้เข้าถึงประชาชนเป้าหมายได้ยากเช่นกัน

- **พื้นฐานทางการเมืองของครอบครัว** ในที่นี้หมายถึง บุคคลในครอบครัว หรือเครือญาติ ของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้นำท้องถิ่น ซึ่งอาจส่งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับประโยชน์ทางการเมือง เพราะมีเครือข่ายของครอบครัวที่ให้การสนับสนุน ซึ่ง ส.ว. ทั้ง 3 คน ให้ข้อมูลว่ามีครอบครัว เครือญาติมีตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น แต่ทุกท่านก็ให้ข้อมูลว่าบุคคลดังกล่าวไม่ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการหาเสียงเลือกตั้งด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันดังนี้

“พ่อเคยเป็นสภานิติบัญญัติ แต่เสียชีวิตเมื่อปี 2540 ไม่น่าจะมีผลหรอก” (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2553)

“พ่อเป็นกำนัน พี่ชายเป็นกำนัน ภรรยาเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น พี่สาวเป็นอดีตสส. แต่เสียชีวิตแล้ว นอกจากนี้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เขาอยากให้ได้รับเลือกตั้ง แต่ก็ทำอะไรเยอะไม่ได้ ต้องวางตัวเป็นกลางเพียงแต่แนะนำว่าลงสมัคร ส.ว.” (เกษ ศักดิ์สมบูรณ์, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2553)

“มีพี่สาวของภรรยา เป็นนายก อบจ. ช่วงที่ลง ส.ว. จากนั้น ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า... พี่ภรรยาไม่มีการช่วยอะไรมากเพราะมีข้อห้าม” (มานพน้อย วานิช, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2553)

การศึกษาประเด็นนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่าการที่บุคคลในครอบครัว หรือเครือญาติมีพื้นฐานทางการเมืองไม่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการที่จะได้รับเลือกตั้งหรือไม่ เพราะ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ได้รับการเลือกตั้งโดยที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองไม่ว่าระดับใดก็ตาม แต่การที่ได้รับเลือกตั้งน่าจะมาจากการสนับสนุนของประชาชนในหมู่บ้านเดียวกันมากกว่าที่ช่วยหาเสียง และบอกต่อข้อมูลของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ให้เครือญาติตนเองทราบ ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงา และจังหวัดราชบุรี มีความเห็นว่าพื้นฐานทางการเมืองของบุคคลในครอบครัว น่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้สมัคร ส.ว. เป็นที่รู้จักของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทางอ้อมมากกว่า เพราะหากคนในครอบครัวผู้สมัครรับเลือกตั้งมีผลงานที่โดดเด่นในขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็น่าจะคาดหวังว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งก็น่าจะทำงานได้ดี

กล่าวโดยสรุปผลการศึกษาประเด็นนี้พบว่า พื้นฐานทางการเมืองของบุคคลในครอบครัวไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการได้รับเลือกตั้ง โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ที่มีเครือญาติมี

พื้นฐานทางการเมืองได้ปฏิเสธว่า แม้จะมีบุคคลในครอบครัวเป็นนักการเมืองในระดับต่าง ๆ ก็ไม่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งแต่อย่างใด ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการมีบุคคลในครอบครัวมีตำแหน่งทางการเมืองจะมีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง ในประเด็นช่วยสร้างการรู้จัก ช่วยเสริมชื่อเสียง และคาดหวังผลงานจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งให้มีผลงานเหมือนบุคคลในครอบครัวมากกว่า

- **สถานภาพทางการเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้ง** หลายท่านกล่าวตรงกันว่า การจะชนะเลือกตั้งหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ เงิน ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 3 คน ก็ให้ความเห็นและยอมรับว่าเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการลงสมัครรับเลือกตั้งแต่ก็ไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ดังบทสัมภาษณ์ของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ที่สามารถชนะการเลือกตั้งด้วยการวางแผนและการเดินลงพื้นที่หาเสียงอย่างจริงจัง จนส่งผลให้ชนะการเลือกตั้ง แต่ก็ให้ความเห็นเกี่ยวกับเงินว่า “เงินมีความสำคัญสำคัญ เพราะถ้าผมมีเงินมากกว่านี้ผมก็จะได้คะแนนชนะคู่แข่งมากกว่านี้ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ผมชนะคู่แข่ง 2,000 กว่าคะแนน แต่แค่นี้ก็พอใจเพราะผมใช้ต้นทุนต่ำมาก ผมใช้เงินในการหาเสียงรวมประมาณ 300,000 บาท เป็นค่าพิมพ์เอกสารแจก ประมาณ 100,000 บาท และค่าแรงผู้ที่มาช่วยหาเสียงประมาณ 200,000 บาท ถือว่าใช้ค่าใช้จ่ายถูกที่สุด” และบทสัมภาษณ์เรื่องค่าใช้จ่ายในการหาเสียงของ ส.ว. มานพน้อย วานิช ที่ว่า “ครั้งนี้ผมใช้เงินน้อยใช้ประมาณ 2-3 แสนบาทเป็นค่าใช้จ่ายในการปิดโปสเตอร์” ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ ว่า “คนที่ไม่มีทุนเมื่อคิดอะไรก็ได้ลำบาก แต่ถ้ารวยเยอะก็ไม่ใช่สิ่งดี”

การศึกษาประเด็นนี้พบว่า สถานภาพทางการเงินมีส่วนสำคัญต่อการลงสมัครรับเลือกตั้งระดับหนึ่ง แต่ก็มีใช้ส่วนที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีเงินจำนวนหนึ่งในการจัดพิมพ์เอกสารแนะนำตัว และเป็นค่าใช้จ่ายช่วยหาเสียง ได้แก่ ค่าน้ำมันรถ ค่าจ้างทีมงาน ค่าอาหารเป็นต้น ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดน่านมีความเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทางการเงินของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่มั่งคั่งประมาณมาก หากเป็นคนที่มั่งคั่ง มั่นคง ก็น่าจะช่วยเรื่องการหาเสียงได้มากกว่านี้ สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดราชบุรี แต่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงาเห็นว่า แม้ ส.ว. มานพน้อย วานิช จะมีสถานะทางการเงินไม่ค่อยดี แต่ด้วยวิสัยทัศน์ทางการเมือง ประกอบกับครอบครัวและเพื่อนช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ได้เป็น ส.ว.

กล่าวสรุปได้ว่า สถานภาพทางการเงินมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ว. โดยผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งควรต้องมีความพร้อมทางการเงินระดับหนึ่งเพื่อช่วยให้การดำเนินการหาเสียงเป็นไปได้อย่างราบรื่นและคล่องตัว ทั้งนี้พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 3 คน ใช้งบประมาณในการหาเสียงเป็นเงินหลักแสนบาท ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งก็เห็นถึงความจำเป็นเรื่องงบประมาณ จึงได้มีการจัดเตรียมเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง

- **บารมี** ในที่นี้หมายถึงคุณความดีที่สั่งสมไว้ ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกรงใจ และ **การทำหน้าที่ช่วงเป็นกำนันของผู้สมัครรับเลือกตั้ง** ที่มีส่วนทำให้ใกล้ชิดกับประชาชน หรือเป็นที่รู้จัก ของประชาชนนั้น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครที่เคยเป็นกำนันมากที่สุด เพราะ ส.ว. ทั้ง 3 คน ไม่มีการวางตัวให้รู้สึกน่าเกรงขาม หรือการให้มีบุคคลเดินห้อมล้อมในช่วงการหาเสียง โดยทั้ง 3 คน จะเดินหาเสียงด้วยตนเองพร้อมคนขับรถ หรือคนช่วยแจกบัตรแนะนำตัวเท่า ประกอบกับประวัติที่บอกในการแนะนำตัวก็จะไม่บอกถึงอาชีพที่แท้จริง พร้อมกันนี้ บารมี คุณความดีของผู้สมัครรับเลือกตั้งในที่นี้จะเน้นไปที่การทำประโยชน์ให้กับพื้นที่จังหวัดก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง โดยเน้นบอกเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของกำนันมากกว่า ซึ่งการเป็นกำนันนั้นไม่ใช่อาชีพ เพียงแต่เป็นหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลประชาชนในพื้นที่และประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละจังหวัดก็มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าผลงานการพัฒนาพื้นที่ในช่วงที่เป็นกำนันของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีส่วนช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้จัก ดังกรณีตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดน่านที่บอกว่าประชาชนรู้จักกำนันโสภณฯ จากเรื่องการหาแหล่งน้ำกินน้ำใช้ เรื่องปากท้องของชาวบ้าน การบำรุงศาสนา เป็นต้น หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงารู้จัก กำนันมานพน้อยๆ จากการช่วยส่งเสริมงานอาชีพ และการดึงบมาช่วยพัฒนาทำนบทำนาจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดราชบุรีรู้จักกำนันเกษฯ จากงานพัฒนาชุมชน การช่วยเหลือชาวบ้านอย่างจริงใจ

กล่าวโดยสรุป การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกำนันได้รับคะแนนเลือกตั้งสูงกว่าผู้สมัครคนอื่น ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากผลงานช่วงเป็นกำนันซึ่งเป็นที่ยอมรับถึงการงานที่สร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งผลงานที่ประชาชนสามารถประสบพบเห็นได้จากตัวเอง ช่วยให้เกิดการยอมรับและช่วยสร้างเห็นคุณค่าในตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่สิ่งนี้ไม่ใช่อำนาจหรือบารมีอิทธิพลที่จะไปบังคับให้คนทั่วไปมายอมรับตนเอง

อนึ่ง ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของสมาชิกวุฒิสภา สรรหา ส.ว. อิทธิพล เรื่องวรรณ เมื่อพิจารณาจากปัจจัยเสริมเดียวกับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้ง 3 คน จากการสัมภาษณ์ ส.ว. อิทธิพล เรื่องวรรณ ให้ความเห็นว่าปัจจัยที่ช่วยให้ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ (1) ภูมิหลังด้านการศึกษา เพราะผู้จะเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องจบระดับปริญญาตรี ประกอบกับ ส.ว. อิทธิพล เรื่องวรรณ ให้ความสำคัญกับการศึกษาโดยเรียนการศึกษานอกโรงเรียน จบแล้วก็จะไปเรียนปริญญาตรี ซึ่งมีการชักชวนเพื่อกำหนดให้ไปศึกษาเพิ่มเติม เพราะเห็นว่าการเรียนจะทำให้ได้กำไรมากกว่าขาดทุน ซึ่งอย่างน้อยก็ได้เพื่อน (2) บุคลิกภาพที่เป็นคนตรงไปตรงมา พูดจริงทำจริง เชื้อเพื่อเผื่อแผ่กับเพื่อนร่วมงาน (3) ผลงานช่วงเป็นกรรมการ

สมาคมฯ ได้รับการเลือกให้เข้าไปเป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2549 ในรอบ 200 คน และการที่ได้รับตำแหน่งประธานชมรมกำนัน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด รวมทั้งเป็นรองประธานชมรมกำนันระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และตำแหน่งสุดท้ายเป็นอุปนายกนายกสมาคมฯ ซึ่งการมีตำแหน่งในชมรมและสมาคม ช่วยให้เป็นที่รู้จักของกรรมการที่มีสิทธิ์เลือกผู้แทนสมาคม และเห็นถึงความสามารที่จะเป็นตัวแทนของสมาคมได้

ส่วนปัจจัยผลงานช่วงที่เป็นกำนัน เช่น ผลงานการสร้างสาธารณกุศลจากเงินกองทุนเรื่องวรรณคดี ซึ่งเป็นเงินเดือนในช่วงที่ดำรงตำแหน่งกำนันของตนเอง และเงินเดือนของภรรยาและลูกที่มีตำแหน่งทางการเมือง หรือปัจจัยด้านพื้นฐานทางการเมืองของครอบครัว หรือสถานภาพทางการเงิน นั้นเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ กำนันอิทธิพล เรื่องวรรณคดีก้าวไปสู่ตำแหน่งกำนัน หรือประธานชมรมระดับต่าง ๆ ในจังหวัดนครพนม เพราะช่วยให้กำนันและประชาชนรู้จักชื่อเสียงของกำนันอิทธิพล เรื่องวรรณคดี

ทั้งนี้ จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้แทนกรรมการสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ พบว่า ปัจจัยที่ช่วยให้กำนันอิทธิพล เรื่องวรรณคดี ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาสรรหา นั้นมีความเห็นที่สอดคล้องกับ ส.ว. อิทธิพล เรื่องวรรณคดี ใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ผลงานในช่วงที่เป็นกรรมการสมาคมที่ช่วยเหลือและสนับสนุนคนอื่นและสมาคมมาตลอดทำให้หลายคนก็มองว่าสมควรที่จะเป็นผู้แทนสมาคมได้ (2) บุคลิกภาพที่เป็นคนพูดจาตรงไปตรงมา มีความอาวุโส และมีความพร้อมติดต่อกับผู้ใหญ่ได้ ...และช่วยติดตามเรื่องให้สมาคมได้ (3) ภูมิหลังการศึกษาที่มีผลเพราะต่อการ ก้าวมาเป็น ส.ว. เพราะ ต้องเข้ามาพิจารณากฎหมาย แต่ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นเพิ่มเติมว่าคนที่มาเป็น ส.ว. น่าจะมีความรู้ด้านกฎหมายด้วย เพราะต้องเข้าไปทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย

ส่วนปัจจัยเสริมอื่นเช่น ปัจจัยด้านสถานภาพทางการเงิน หรือพื้นฐานครอบครัวที่มีตำแหน่งทางการเมือง นั้นผู้แทนสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ มองว่าเป็นต้นทุนทางสังคมที่เป็นส่วนประกอบช่วยสนับสนุนให้ก้าวไปเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ว. ได้

จากข้อมูลการศึกษาเรื่องต้นทุนทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อคะแนนเสียงเลือกตั้งที่กล่าวมา พบว่า คุณสมบัติส่วนตัว ประกอบไปด้วย พื้นฐานทางการศึกษา ถิ่นกำเนิด บุคลิกลักษณะ ผลงานของผู้สมัคร พื้นฐานทางการเมืองของครอบครัว และสถานภาพทางการเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้ง บารมี และอาชีพของผู้สมัคร โดยผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งมาจากปัจจัยด้านบุคลิกภาพที่มาจากการแสดงออกอย่างเป็นกันเองกับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งรวมทั้งการเข้าไปคลุกคลีกับประชาชนอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนให้ความสำคัญกับพื้นฐานทางการศึกษา และเห็นว่าการศึกษามีผลทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประกอบกับกฎหมายกำหนดให้อย่างน้อยผู้สมัครรับ

เลือกตั้งต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้วย นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยด้านถิ่นกำเนิด ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่น มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่ง เพราะการที่ผู้รับสมัครรับเลือกตั้งเป็นคนในท้องถิ่น ทำให้เข้าใจผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และเข้าหาได้อย่างเป็นกันเอง ส่วนปัจจัยด้านพื้นฐานทางการเมืองของครอบครัวของผู้สมัครให้ข้อมูลว่าแม้ครอบครัว เครือญาติมีตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น แต่ทุกท่านไม่ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการหาเสียงเลือกตั้งด้วยข้อห้ามทางกฎหมาย แต่มีปัจจัยด้านสถานภาพทางการเงินที่ ส.ว. ทุกคนมีความเห็นว่า เงินเป็นต้นทุนทางสังคมในการลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะสามารถช่วยให้ทำตามแผนงานที่วางไว้ได้ดีขึ้น ส่วนปัจจัยด้านบารมีที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งไม่ใช่บารมีในแง่มุมนอำนาจ แต่เป็นบารมีในแง่มุมการสร้างความคิด หรือการกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น เช่น การช่วยเหลือประชาชน ที่เดือดร้อน การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ส่วนที่ 2 กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน หลังเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

การศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน หลังเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ของนายโสภณ ศรีมาเหล็ก นายมานพน้อย วานิช นายเกชา ศักดิ์สมบูรณ์ และนายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 4 คน ยังคงนำกลยุทธ์การสื่อสารมาใช้หลังจากที่ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอประเด็นผลการศึกษาเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารความเป็นสมาชิกวุฒิสภา
2. การสื่อสารเพื่อสะท้อนบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา
3. การสื่อสารเพื่อผลงานของสมาชิกวุฒิสภา
4. การสื่อสารความสำเร็จของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา

การสื่อสารความเป็นสมาชิกวุฒิสภา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกวุฒิสภา ทั้ง 4 คน หลังเข้าเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ทุกคนยังคงให้ความสำคัญของการสื่อสาร และยังคงนำกลยุทธ์มาใช้เพื่อสื่อสารความเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยพบว่า สมาชิกวุฒิสภายังคงมีการสื่อสารถึงประชาชนด้วยบุคคลิกท่าทางหรือเลือกใช้

วิธีการสื่อสารที่ไม่แตกต่างไปจากเดิม แต่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีของประชาชนและเวลา โดย ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็ก ยังคงจัดรายการวิทยุชุมชน แต่เปลี่ยนช่วงเวลาจากเดิมช่วงเป็นก้านันจัดรายการวันจันทร์ถึงวันศุกร์เวลา เวลา 08.00-09.00 นาฬิกา แต่เมื่อเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแล้ว จัดรายการวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ เวลา 08.00-09.00 นาฬิกา หรือบางครั้งหากติดภารกิจของสมาชิกวุฒิสภาก็จะมีการบันทึกเทปเสียงเพื่อเปิดในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่ง ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็กให้ความเห็นว่า โดยส่วนตัววิธีการการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ยังคงไม่แตกต่างจากช่วงที่เป็นก้านันหรือช่วงหาเสียงเลือกตั้ง แต่แตกต่างกันที่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้วจะมีเวลาลงพื้นที่ไปพบปะกับประชาชนน้อยกว่าแต่ก่อน

ข้อค้นพบข้างต้นได้สอดคล้องกับวิธีการและรูปแบบการสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภาคนอื่นที่แม้จะไม่ได้เป็นนักจัดรายการวิทยุ แต่ยังคงใช้การสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะด้วยการไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกด้านลบที่มีเวลามาพบเจอน้อยกว่าช่วงก่อนเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดย ส.ว. ทุกคนก็จะเน้นไปที่การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ ด้วยการบอกรายละเอียด ภารกิจงานให้ประชาชนทราบเมื่อไปร่วมงานพิธี รวมทั้งการวางตัวหรือการปฏิบัติตัว ที่เหมือนช่วงที่เป็นก้านัน เพื่อให้ประชาชนจดจำสมาชิกวุฒิสภาในภาพก้านันที่เป็นกันเอง เป็นคนที่ชาวบ้านสามารถเข้าหาพูดคุยได้ และพยายามไปร่วมงานให้ได้จำนวนมากที่สุด เพราะการไปร่วมงานเจ้าภาพก็จะรู้สึกประทับใจที่ ส.ว. ไปเป็นเกียรติร่วมงาน ซึ่งความประทับใจที่เกิดขึ้นก็จะมีบอกต่อไปยังคนที่รู้จัก ช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า ส.ว. ก็ยังเป็นก้านันที่สามารถเข้าไปหาเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนได้

ทั้งนี้ ในความเห็นของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้ง 3 จังหวัด ต่างมีความเห็นตรงกันว่าการสื่อสารมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งก้านันเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ ดังนั้น เมื่อเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ว. แล้วทุกคนจึงต้องยังคงสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ให้ไปถึงประชาชนเพื่อรักษาคะแนนนิยม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดจันทบุรีได้ให้ความเห็นไว้ว่า “คะแนนนิยมได้จากการที่เห็น ส.ว. ผ่านทีวี ผ่านการฟังวิทยุ การไปร่วมงานพิธี และการที่ประชาชนที่ไปร่วมงานช่วยเป็นกระบอกเสียงไปยังคนอื่น” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดจันทบุรี, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

นอกจาก ส.ว. เลือกลง ทั้ง 3 คน แล้ว ส.ว. อิทธิพล เรืองวรบูรณ์ ซึ่งเป็น ส.ว. สรรหา ก็ยังมีการสื่อสารเพื่อให้ประชาชน และเกิดความรู้สึกและจดจำภาพเหมือนช่วงที่เป็นก้านันเช่นเดิม โดยยังคงให้ชาวบ้านเรียกตนเองว่าก้านัน หรือ ก้านันไปย ซึ่งชื่อนี้ของ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรบูรณ์จนคำว่าก้านันจะเป็นชื่อของผมอีกชื่อแล้ว เนื่องจาก เป็นก้านันมากกว่า 20 ปี แต่มาเป็น ส.ว. เพียง 2 ปี ส.ว. อิทธิพล เรืองวรบูรณ์ จึงยังไม่รู้สึกคุ้นเคยที่จะถูกเรียกว่า ส.ว.

จากการสื่อสารที่ส่งออกไปของ ส.ว. ทั้ง 4 คน เพื่อติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับประชาชน ด้วยการปฏิบัติและวางตัวเสมอต้นเสมอปลายต่อคนในจังหวัดเหมือนช่วงก่อนเป็น ส.ว. ประกอบกับพบปะพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่ ช่วยให้เกิดภาพสมาชิกวุฒิสภาต่อสายตาประชาชนแล้ว พบว่า ส.ว. ทุกคนล้วนมีการสื่อสารภาพความเป็นกำนัน เพื่อสร้างความนิยมให้อยู่ในใจของคนในจังหวัดนั้น รวมทั้งไปปรากฏตัวให้ประชาชนเห็นอย่างต่อเนื่องด้วย เพื่อช่วยให้คงคะแนนความนิยม ความชื่นชอบให้อยู่ในใจของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอย่างยาวนานและเกิดการสื่อสารความเป็นสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัด

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้ง 3 จังหวัด ยังมีความสอดคล้องว่า แม้ผู้ที่เคยเป็นกำนันจะก้าวมาเป็น ส.ว. แล้ว แต่ ส.ว. ก็ยังคงสื่อสารแสดงให้เห็นความเป็น ส.ว. ของจังหวัดตนเองผ่านการไปร่วมงาน และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัด ดังช่วงที่เป็นกำนันคนเดิมที่ประชาชนในจังหวัดรู้จัก ด้วยการสื่อสารผ่านการวางตัวที่เหมือนเดิมอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา เข้าใจภาพความเป็น ส.ว. จังหวัดพังงา ของ ส.ว. มานพน้อย วาณิช ที่ยังคงมีความเป็นกันเองทุกคนจึงยังเรียกว่ากำนันไซ่ ดังการสัมภาษณ์ที่ว่า “ภาพตอนเป็น ส.ว. แล้วแม้จะดูแตกต่างกัน เพราะมีคนนับหน้าถือตาเยอะแต่เป็นกันเองเหมือนเดิม ส่วนมากเรายังเรียกกำนันไซ่ หรือเป็นไอ้ไซ่ ของเพื่อนและผู้สูงอายุก็เรียกลูกไซ่ ประชาชนเขาชอบแกล้งอ่อนน้อมถ่อมตน พูดตลก” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้ง 3 จังหวัด และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากสมาคมยังคงจดจำภาพ กำนัน ติดอยู่ที่ ส.ว. หลังเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ว. แล้ว ดังกรณีตัวอย่าง “ตัว ส.ว. เอง ยังคงสื่อสารพูดคุย เหมือนเดิม ...ทุกวันนี้คนก็มาถามกำนันโสภณไปไหน กล้าเข้ามาปรึกษา แต่ถ้าไปปรึกษา ส.ว. จะเป็นเรื่องใหญ่ชาวบ้านเข้าไม่ถึง” (กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553) ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจังหวัดพังงา ที่กล่าวว่า ภาพตอนเป็น ส.ว. ของนายมานพน้อย วาณิช อาจแตกต่างจากช่วงเป็นกำนัน เพราะ ส.ว. มีคนรู้จักทั่วทั้งจังหวัด มีคนนับหน้าถือตาเยอะ แต่ด้วยบุคลิกของ ส.ว. ที่ยังมีเป็นกันเองเหมือนเดิม ประกอบกับการวางตัวอ่อนน้อมถ่อมตน พูดจาสุภาพถ่อมตน และส่วนมากจะติดเรียก ส.ว. ว่า กำนันไซ่ แสดงให้เห็นว่าคนในจังหวัดชอบ ส.ว. มาก เช่นเดียวกับกรณี ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ ที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากสมาคมก็ยังคงเรียก ส.ว. ว่า กำนันอิทธิพล เช่นเดิม

กล่าวโดยสรุป จากผลการศึกษาพบว่ากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อความเป็น ส.ว. หลังเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ได้ให้ความสำคัญกับ การสื่อสาร และการวางตัวที่ไม่แตกต่างจากช่วงที่เคยเป็นกำนัน รวมทั้งการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นกำนันคนเดิมที่มีบุคลิกและการพูดคุยอย่างเป็นกันเองเหมือนช่วงที่เป็นกำนัน เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเข้าถึงได้ง่ายกว่าภาพลักษณ์การ

เป็น ส.ว. และเพื่อให้ประชาชนยังคงนิยมชมชอบในตัวของ ส.ว. เช่นเดิม การสื่อสารภาพความเป็นกำนัน สู้ตำแหน่ง ส.ว. ช่วยให้ภาพลักษณ์และความนิยมคงอยู่ในใจของคนในแต่ละจังหวัด ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการสื่อสารความเป็น ส.ว. จะเกิดขึ้นและเป็นภาพที่ประชาชนรับรู้ได้นั้น ส.ว. ต้องมีการปฏิบัติและวางตัวเสมอต้นเสมอปลายต่อคนในจังหวัดเหมือนช่วงก่อนเป็น ส.ว. ประกอบกับพบปะพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่ บอกเล่าการปฏิบัติงานในหน้าที่ ส.ว. การทำหน้าที่ในฐานะผู้แทนของจังหวัดตนเอง รวมทั้ง ไปปรากฏตัวให้ประชาชนเห็นอย่างต่อเนื่องด้วย

การสื่อสารเพื่อสะท้อนบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ส.ว. ทั้ง 4 คน เห็นถึงความสำคัญของการคัดเลือกเนื้อหาสารมาโดยตลอด ดังนั้น หลังจากเป็น ส.ว. แล้ว แต่ละคนเมื่อจะสื่อสารกับประชาชนไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือบอกเรื่องใดจึงคัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องงานในหน้าที่ ส.ว. เพื่อให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหวและเข้าใจว่าผู้แทนที่ประชาชนลงคะแนนเสียงให้ได้เข้าไปทำหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชนจริง ได้แก่ การแจ้งให้ทราบความคืบหน้าเกี่ยวกับ ร่างกฎหมายที่วุฒิสภากำลังพิจารณาอยู่ หรือร่างกฎหมายที่อยู่ในความสนใจของประชาชน นอกจากนี้ แต่ละคนก็จะบอกว่าตนได้รับแต่งตั้งให้ทำงานในตำแหน่งใด มีงานในความรับผิดชอบอย่างไร โดยข้อมูลส่วนใหญ่คงเป็นการบอกเกี่ยวกับภารกิจของ ส.ว. เช่น การเป็นกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภา หรือการอภิปรายในสภา

ข้อมูลที่บอกประชาชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่ในคณะกรรมการสามัญประจำสภา ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวุฒิสภาทั้ง 4 คนล้วนกระทำหน้าที่ดังกล่าวผ่านการเข้าเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ชุดต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เช่น ส.ว. มานพน้อย วาณิช บอกว่าเคยเป็นกรรมาธิการการปกครอง และปัจจุบันเป็นรองประธานคณะกรรมการการคมนาคม คนที่สาม และเป็นกรรมาธิการการมีส่วนร่วมและพัฒนาการเมือง หรือกรณี ส.ว. อธิธิพล เรืองวรบุรุษ ที่เข้าเป็นกรรมาธิการการยุติธรรมและการตำรวจ และกรรมาธิการการเงิน การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน และ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ เป็นประธานคณะกรรมการการคมนาคม ส่วน ส.ว. ไสภณ ศรีมาเหล็ก ที่เป็นกรรมาธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวน่าน ดังที่ได้ให้ข้อมูลว่า “...ผมเป็นเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจังหวัดน่านประชาชนมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศอยู่อำเภอเดียวกันรู้จักกันหมด ซึ่งเป็นการระดมเครือข่ายที่ดีที่ต้องรักษาไว้ และชาวบ้านรู้หน้าที่ของตนเองดี” (ไสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2553)

ทั้งนี้ การศึกษาพบว่า ช่วงเวลาที่ ส.ว. แต่ละคนจะบอกข่าวสารเรื่องงานในหน้าที่ส่วนใหญ่ จะมีการบอกช่วงที่ได้รับเชิญให้ไปเป็นประธานงานพิธีต่าง ๆ หรือการไปร่วมประชุมประจำเดือน ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน การประชุมกลุ่มต่าง ๆ หรือการพบปะพูดคุยกับประชาชน ส่วน ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก เป็น ส.ว. คนเดียวที่จะสื่อสารให้ประชาชนทราบผ่านการจัดรายการวิทยุชุมชนทุกวัน เสาร์-อาทิตย์

โดยเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้ง 3 จังหวัดได้รับรู้ ดังตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล กลุ่มจังหวัดน่าน กล่าวว่า ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ได้นำข่าวสารความเคลื่อนไหวการปฏิบัติหน้าที่ ส.ว. มาสื่อสารให้ประชาชนในจังหวัดน่านทราบผ่านการไปร่วมงานประเพณี หรืองานพิธีจังหวัด โดย ข้อมูลที่บอกชาวบ้านจะเป็นเรื่องการทำงานที่ในคณะกรรมการธิการของวุฒิสภา งานกลั่นกรอง กฎหมาย

นอกจากการเลือกบอกเนื้อหาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนเห็นว่าคนที่ตน เลือกเข้าไปทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาจริงแล้ว อีกเหตุผลหนึ่งก็เพื่อให้ประชาชนยังคงความนิยมใน ตัวสมาชิกวุฒิสภา ส.ว. ทั้ง 4 คน เลือกใช้การสื่อสาร 2 จังหวัดผ่านผู้ถ่ายทอดข้อมูล หรือผู้นำทาง ความคิด ได้แก่ เครือญาติ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับต่าง ๆ หรือกลุ่มสมาชิกชมรม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเครือข่ายอาชีพต่าง ๆ ทั้งนี้ ในช่วงหลังเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ว. แล้ว ประชาชน จะได้รับทราบข่าวเกี่ยวกับ ส.ว. ผ่านผู้นำทางความคิดที่เป็นสื่อบุคคลที่สนับสนุนงานงาน ส.ว. และ การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

เนื่องจากงานในหน้าที่สมาชิกวุฒิสภามีมากกว่าช่วงที่เป็นกำนันส่งผลให้เวลาการไป พบปะพูดคุย หรือไปร่วมงานกับประชาชนในจังหวัดมีน้อยกว่าเดิม ประกอบกับพื้นที่งานขยายจาก พื้นที่ตำบลเป็นพื้นที่จังหวัด ส.ว. ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน จึงยังคงเลือกสื่อสารข้อมูลให้ประชาชน ในจังหวัดทราบผ่านช่องทางการสื่อสาร 2 จังหวัด โดยการส่งข่าวสารข้อมูลงานในหน้าที่ ส.ว. ผ่าน กลุ่มเพื่อนที่ยังคงเป็นกำนันในพื้นที่ต่าง ๆ หรือเป็นผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้ช่วยบอกต่อกับชาวบ้านใน พื้นที่ดูแลของผู้นำกลุ่มดังกล่าว ซึ่งการบอกข่าวสารผ่านบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพเชื่อถือจะ ช่วยให้ผู้ประชาชนเชื่อถือข้อมูลที่ได้รับ และ ลดความรู้สึกที่จะเป็นผลลบหาก ส.ว. ไม่ได้ไปร่วมงาน โดย สมาชิกวุฒิสภามีความเห็นที่สอดคล้องและปฏิบัติใกล้เคียงกัน เช่นกรณีของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก กล่าวว่า

มีการบอกผ่านภรรยา และกลุ่มผู้นำท้องถิ่น หรือผู้สนับสนุนว่าเรามีประชุมไปร่วมงาน ไม่ได้ โดยการเชิญประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทั้งหมด 913 หมู่บ้าน เพื่อให้ช่วยบอก ชาวบ้านว่าหน้าที่หลักของ ส.ว. คือพิจารณากลั่นกรองกฎหมายการตรวจสอบการ ทำงานของรัฐบาล การประชุม จึงไม่ค่อยมีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมกับประชาชน แต่

เมื่อมีเวลาว่างจากงาน ส.ว. แล้วก็จะมาร่วมงาน เป็นประธานงานต่าง ๆ งานบวช งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 และ 25 มกราคม 2553)

จากข้อมูลของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็กมีความสอดคล้องกับความเห็นของ ส.ว. มานพน้อย วานิช และ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ ที่จะบอกให้ประชาชนทราบว่า มีประชุมสภาทุกวันจันทร์ ประชุมกรรมาธิการทุกวันอังคาร และวันพุธประชุมอนุกรรมาธิการ เพื่อสร้างความเข้าใจและไม่ให้ประชาชนรู้สึกด้านลบ แม้จะมีเสียงบ่นจากเจ้าภาพงานต่าง ๆ บ้าง ที่รู้สึกน้อยใจว่าไปงานของคนอื่นแต่งานเราไม่มา ดังนั้น จึงใช้การสื่อสารบอกผ่านผู้นำท้องถิ่น เพื่อนชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ หรือพรรคพวก เพื่อที่เคยสนับสนุนช่วงหาเสียงให้ช่วยอธิบายว่า ส.ว. มีภาระการประชุมที่ไม่สามารถ ไปร่วมงานได้ หรือบางครั้งโทรศัพท์ไปบอกว่าเราติดงานไปไม่ได้ เป็นการพูดคุยเพื่อปลอบใจ และอีกวิธีการหนึ่ง นอกเหนือจากที่กล่าวไปแล้ว ส.ว. ทั้ง 4 คน จะแบ่งให้เครือญาติ หรือสมาชิก ในครอบครัวเป็นตัวแทนไปร่วมงานต่างในจังหวัดแทนตัว ส.ว.

ส่วนความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นตรงกันว่า หลังจากเป็น ส.ว. แล้ว จะถูกเชิญไปร่วมงานต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่ง ส.ว. ก็พยายามจะแบ่งเวลาเพื่อไปร่วมงานให้ได้มากที่สุดเพื่อไม่ให้ประชาชนรู้สึกไม่ดีกับ ส.ว. ดังนั้น จึงมีการวางแผนโดยดูว่าแต่ละงานมีระยะทางห่างไกลมากน้อยเพียงไร หากมีระยะทางไกลมากก็ขอให้ผู้ที่สนับสนุนในพื้นที่แจ้งเจ้าของงานทราบ ตั้งแต่แรกว่าไปร่วมงาน หรืออีกแนวทางหนึ่ง คือ การให้สมาชิกในครอบครัว หรือ เครือญาติไปร่วมงานแทน ดังบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา “หากพรรคพวกอำเภอบอกการ์ด ส.ว. ก็ไป ถ้าเชิญมา 3 งานก็ไป แต่ถ้าเชิญมาหลายงานก็เลือกไป หรือถ้าเหตุฉุกเฉิน หรือ ส.ว. มานพน้อย ติดประชุมสภาไปร่วมงานไม่ได้ก็จะให้พ่อ ภรรยา หรือ พี่สาวไปร่วมงานแทน เพื่อไม่ให้ถูกมองว่าเป็น ส.ว. แล้วไม่มาให้เห็นหน้า” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

กรณีเงื่อนไขเรื่องเวลาการทำงานในหน้าที่ ส.ว. ที่ทำให้ ส.ว. ไม่เวลาไปเข้าหาประชาชนน้อยลงกว่าเดิม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เห็นว่าการบอกข่าวสารความเคลื่อนไหวผ่านกลุ่มผู้นำชุมชนผ่านบุคคลในครอบครัวเครือญาติ เพื่อน หรือผู้สนับสนุนการทำงานของ ส.ว. หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสามารถกระจายข่าวสารบอกต่อประชาชนให้เกิดความเข้าใจว่า ส.ว. มีงานมากอาจไม่ได้มาพบปะประชาชนทุกครั้ง แต่ก็จะให้บุคคลที่ใกล้ชิดไปร่วมงานแทน การบอกข้อมูลผ่านบุคคล ที่ใกล้ชิด หรือคนที่สามารถนำข่าวไปบอกต่อกับประชาชนโดยที่ประชาชนยังคงไม่เสื่อมความนิยมจากตัว ส.ว.

สำหรับกรณี ส.ว. สรรหา มีข้อค้นพบว่า มีแตกต่างตามการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของ ส.มาคมที่กล่าวว่า ส.ว. อิทธิพล เรื่องวาระวาระ จะกลับไปอยู่บ้านที่นครพนมเมื่อไม่มีการประชุมสภา ส่วนการมาร่วมประชุมที่ส.มาคมจะมาร่วมประชุมช่วงก่อนมีการ

เลือกตั้งมากกว่า แต่เป็น ส.ว. ก็ไม่ค่อยได้เข้าไป เพราะมีงานเยอะ (ผู้แทนสมาคม
กำนันฯ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2553)

จากมูลดังกล่าว การสื่อสาร 2 จังหวะ ผ่านสื่อบุคคลในครอบครัว เครือญาติ ตลอดจน
ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเครือข่ายผู้สนับสนุน ส.ว. ซึ่งเป็นที่รู้จักของประชาชน เพื่อน
สมัยเรียนที่มีชื่อเสียงในจังหวัด โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวจะช่วยนำสารที่ ส.ว. ต้องการสื่อสารไปบอก
ต่อให้ประชาชนทราบ เช่น บอกกับประชาชนว่า ส.ว. มีการปฏิบัติงานในหน้าที่ ส.ว. การประชุม
วุฒิสภา การประชุมคณะกรรมการ ช่างวันเวลาใด รวมทั้งช่วยสื่อสารให้ประชาชนเกิดความ
เข้าใจว่าหากเชิญ ส.ว. มาร่วมงานในจังหวัด ถ้าหากงานนั้นไม่ตรงกับวันที่ต้องทำงานในหน้าที่ ส.ว.
ก็ยินดีที่จะไปร่วมงาน แต่หากมีช่วงเวลาตรงกันก็จะบอกให้ทราบ รวมทั้งมีการติดต่อทางโทรศัพท์
เพื่อพูดคุยปลอบใจไม่ให้เกิดความรู้สึกด้านลบต่อ ส.ว. นอกจากการสื่อสารให้ทราบข้อขัดข้องใน
การไม่สามารถไปร่วมงานได้แล้ว ก็จะมีการมอบให้บุคคลในครอบครัว ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง ภรรยา
หรือบุตร เป็นตัวแทนไปร่วมงานด้วย ซึ่งการสื่อสารผ่านกลุ่มคนซึ่งเป็นที่รู้จักของประชาชนว่าบุคคล
ดังกล่าวมีความใกล้ชิดกับ ส.ว. จะช่วยสร้างความเข้าใจและลดปัญหาการเกิดภาพลักษณ์ด้านลบ
ที่อาจเกิดขึ้นในใจประชาชน

กล่าวโดยสรุป จากผลการศึกษาพบว่ากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสะท้อนบทบาทหน้าที่
ส.ว. หลังเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อบอกให้ประชาชน
ทราบถึงการปฏิบัติงานในหน้าที่ ส.ว. และเข้าใจว่าการเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ว. ทำให้มีงานรับผิดชอบ
เพิ่มมากขึ้น ซึ่งบทบาทและงานของ ส.ว. ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้ ส.ว. ไม่สามารถเข้าไปพบปะประชาชน
ในพื้นที่ หรือเข้าไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ ได้ครบทุกงาน ดังนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจและไม่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง
รู้สึกเสียใจจนเกิดภาพด้านลบต่อ ส.ว. ทั้ง 4 คน จึงใช้การสื่อสารผ่านบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติ
ตลอดจนผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้สนับสนุน ส.ว. ซึ่งเป็นที่รู้จักของประชาชน โดยให้
กลุ่มบุคคลดังกล่าวช่วยสื่อสารไปถึงประชาชนว่า ส.ว. มีภารกิจงานช่วงไหน อย่างไร หรือ ช่วงไหน
ที่สามารถมาร่วมงานได้ รวมทั้งการมอบให้บุคคลใกล้ชิดเป็นตัวแทนไปร่วมงานที่ได้รับเชิญ ทั้งนี้
กลยุทธ์การสื่อสารนี้จะมีความสอดคล้องกับช่องทางการสื่อสาร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสาร
เพื่อรักษาสถานภาพของสมาชิกวุฒิสภาให้คงอยู่ในใจประชาชน

การสื่อสารเพื่อผลงานของสมาชิกวุฒิสภา

ผลการศึกษาในประเด็นนี้พบว่าหลังจากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว สมาชิกวุฒิสภาทั้ง 4 คน ล้วนให้ความสำคัญกับการปรากฏตัวหน้าประชาชนอีก โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อให้มีโอกาสดำเนินการพบเจอประชาชนและเกิดการสื่อสาร เพื่อให้เห็นผลงานการทำงานที่ของ ส.ว. ด้วยการปรากฏตัวต่อสาธารณชน โดยมีการปรากฏตัวต่อสาธารณชนมีใน 2 รูปแบบ คือ การปรากฏตัวต่อสาธารณชนโดยตรง และการปรากฏตัวต่อสาธารณชนผ่านสื่อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ทั้งนี้

การปรากฏตัวต่อสาธารณชนโดยตรง

ด้วยการเข้าร่วมงานพิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นช่วงหลังจากเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ส.ว. ทั้ง 4 คน ยังคงไปร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ประชาชน จัดขึ้น ได้แก่งานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานกฐิน-ผ้าป่า งานประจำจังหวัด รวมไปถึงงานบุญงานประเพณีท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 4 คน มีความเห็นตรงกันว่า การเข้าไปร่วมงานพิธีกับชาวบ้านเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้แทนปวงชนพึงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอแม้ไม่ใช่หน้าที่หลักของสมาชิกวุฒิสภาก็ตาม ดังนั้น เมื่อสมาชิกวุฒิสภาได้รับหนังสือเชิญจึงตัดสินใจตอบรับไปร่วมงานอย่างไม่ลังเล รวมทั้งมีการวางแผนเพื่อให้สามารถเดินทางไปร่วมงานให้ได้มากที่สุด หรือมอบหมายให้บุคคลในครอบครัวไปเป็นตัวแทน กรณีที่ติดภารกิจฉุกเฉินหรือมีงาน ที่เชิญมาพร้อมกันมากกว่า 1 งานขึ้นไป ดังบทสัมภาษณ์ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ที่ว่า

ไปร่วมงาน ส่วนมากจะเป็นงานศพ งานแต่งงาน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ หรือไปร่วมงานเทศกาล เช่นช่วงสงกรานต์ที่ผ่านมาได้รับซองผ้าป่า 700 ซอง ผมเก็บจะจนเพราะซองนี้แหละ แต่ผมก็จะดูความสำคัญของงานก่อน เพราะผมไม่มีเงินใส่ซอง ส่วนการไปงานผมก็จะดูเวลาเพราะที่จังหวัดน่านช่วง 8-11 โมงจะทำบุญให้คนตาย พอถึงบ่ายโมงเผาศพที่ ฉะนั้น ผมจะถือเวลารว่างช่วง 11 โมงถึงบ่ายโมงไปพบปะพูดคุยกับประชาชนละแวกนั้น (โสภณ ศรีมาเหล็ก, สัมภาษณ์, 12 และ 25 มกราคม 2553)

นอกจากการไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ ส.ว. ทั้ง 4 คน ยังคงมีการเดินพบปะประชาชนตามการประชุมต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อแสดงให้เห็นว่า ส.ว. มีความจริงใจ และทำตัวเหมือนเดิม

ในการไปร่วมงานของสมาชิกวุฒิสภาที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันทั้ง 4 คน แม้จะไม่ใช่หน้าที่หลักของสมาชิกวุฒิสภา แต่ทั้ง 4 คน ก็ให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันว่าการไปร่วมงานประเพณีเป็นโอกาสอันดีที่จะได้พูดคุยกับชาวบ้านอย่างใกล้ชิดและแสดงให้เห็นว่าเขาเหล่านั้นไม่ได้หายหน้าไปจากพื้นที่และเป็นการให้เกียรติเจ้าของงานด้วย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกวุฒิสภามักได้รับเกียรติจากเจ้าของงานให้ขึ้นไปกล่าวบนเวที หรือขึ้นเป็นประธานงานดังกล่าว ซึ่งเป็น

โอกาสอันดีอีกครั้งที่สมาชิกรัฐสภาจะได้บอกเกี่ยวกับงานเพื่อให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหว และเห็นว่าสมาชิกรัฐสภาเข้าไปปฏิบัติหน้าที่จริง ดังตัวอย่างกรณี ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ กล่าวว่า “เวลาไปเป็นประธานงานต่าง ๆ ก็จะทำให้เรามีประชุมสภา มีการผ่านกฎหมายอะไรบ้าง เพื่อให้ทราบความคืบหน้าการทำงานของ ส.ว.” หรือการบอกผลงานของ ส.ว. ผ่านการเข้าร่วมประชุมระดับต่าง ๆ ในจังหวัดเช่นกรณีของ ส.ว. มานพน้อย วาณิช ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

บอกชาวบ้านว่าเรามีส่วนสนับสนุนให้มีการปลดล็อกควาระการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการไม่ยกเลิกตำแหน่งกำนัน โดยจะบอกชาวบ้านหลังจากที่เป็นร่างกฎหมายแล้ว จะบอกในช่วงการประชุมประจำเดือนที่อำเภอหรือจังหวัด ผู้นำพบประชาชน หรือตามงานต่าง ๆ (มานพน้อย วาณิช, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2553)

อนึ่ง หลังจากทีสมาชิกรัฐสภาที่เคยดำรงตำแหน่งกำนันได้ทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกรัฐสภาได้มีการบอกเล่าถึงการดำเนินงานดังกล่าวให้ประชาชนในจังหวัดของตนเองทราบ รวมทั้งการบอกข่าวสารไปยังสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้านของ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรบูรณ์ ซึ่งการบอกข่าวก็มีทั้งการเดินทางไปพบปะพูดคุย เล่าเกี่ยวกับการทำหน้าที่ให้ฟังด้วยตนเอง หรือการบอกผ่านการประชุมของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน การประชุมผู้สูงอายุ การประชุม อสม. หรือการประชุมกลุ่มอาชีพ นอกจากช่องทางการสื่อสารที่กล่าวมาแล้ว

ผลการศึกษาพบว่า การปรากฏตัวต่อประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีการกลับไปพบประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดทุกสัปดาห์ ของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง และการสรรหา ซึ่งการปรากฏตัวของ ส.ว. นี้จะกระทำผ่านช่องทางการสื่อสารที่เป็นการพบปะพูดคุย การเดินเข้าไปทักทายกับประชาชนด้วยตนเอง ได้แก่ การไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ งานสำคัญประจำจังหวัด งานเปิดแหล่งการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา การเข้าร่วมประชุมในระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด ทั้งนี้ ช่วงเวลาที่ ส.ว. สามารถไปพบปะกับประชาชนได้มากและบ่อยที่สุด คือช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยช่วงเวลาดังกล่าว ส.ว. ทุกคนจะใช้เวลาอยู่ในพื้นที่เกือบตลอดทั้งวัน เพื่อเข้าถึงประชาชนในพื้นที่จังหวัดให้มากที่สุด แต่กรณี ส.ว. ที่มีพื้นที่จังหวัดไม่ห่างจากเขตกรุงเทพฯ ก็จะมีโอกาสไปพบปะพูดคุย หรือไปร่วมงานกับประชาชนได้บ่อย โดยไม่ต้องรอให้ถึงช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจาก ส.ว. ที่มีพื้นที่จังหวัดอยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ จะเดินทางไป-กลับจังหวัดอยู่แล้ว จึงมีโอกาและเวลาไปร่วมงานต่าง ๆ ในจังหวัดได้เกือบทุกวัน

กล่าวโดยสรุป สำหรับการลงพื้นที่ไปพบปะประชาชนในพื้นที่ที่สมาชิกรัฐสภาที่มีการลงพื้นที่ทุกสัปดาห์ ไม่เว้นแม้จะเป็นสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการสรรหา เช่น นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ โดยเฉพาะเสาร์-อาทิตย์จะใช้เวลาอยู่ในพื้นที่เกือบตลอดทั้งวัน ทั้งนี้ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ ที่อยู่

ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีพื้นที่ใกล้กับกรุงเทพฯ ทำให้สามารถลงพื้นที่ไปร่วมงานได้บ่อยกว่าสมาชิกวุฒิสภาซึ่งอยู่ในจังหวัดที่ห่างจากกรุงเทพฯ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าตามกฎหมายสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันสองวาระ

การปรากฏตัวต่อสาธารณชนผ่านสื่อมวลชน

ในที่นี้หมายถึง การที่สมาชิกวุฒิสภามีโอกาสได้ปรากฏกายผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ ซึ่งสื่อมวลชนนับเป็นช่องทางสำคัญอีกทางหนึ่งที่ทำให้สมาชิกวุฒิสภา ไม่หายหน้าหายตาไปจากประชาชน โดยผลการศึกษาพบว่าสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีโอกาสรายการผ่านสื่อมวลชน โดยส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการปรากฏเป็นข่าวผ่านทางหนังสือพิมพ์ หรือการถ่ายการประชุม เนื่องจากการทำงานในทางการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา หรือการรับทราบข่าวสาร และกฎหมายซึ่งเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ส.ว. ของประชาชนจังหวัดน่าน ผ่านการจัดรายการวิทยุชุมชน ทุกเสาร์-อาทิตย์ ของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ที่จะพูดคุยให้ความรู้ด้านกฎหมาย และด้านบันเทิง และยังมีข่าวที่ฝากบอกท้องถิ่นให้ดูแลรักษาแหล่ง เรื่องดินถิ่นทำมาหากินด้วย

มีการปรากฏกายผ่านสื่อหลังเข้าเป็นสมาชิกวุฒิสภา ส่วนใหญ่จะเป็นการทำหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ผ่านการตั้งกระทู้ถามรัฐบาล ดังเช่นกรณี ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ตั้งกระทู้ถาม 2 เรื่อง คือ (1) การปิดถนนเข้าสู่จังหวัดน่านของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (2) การเพิ่มศักยภาพและมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจนให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ กรณีตั้งกระทู้ถาม ของ ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณ เรื่อง การปรับเปลี่ยนอัตราเงินค่าตอบแทนตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ส่วน ส.ว. มานพน้อย วานิช และ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบุญ ยังไม่มีการยื่นกระทู้ถามในนามของตนเอง เป็นแต่เพียงผู้ลงชื่อสนับสนุนการเสนอกระทู้ของสมาชิกวุฒิสภาท่านอื่น ๆ

นอกเหนือจากการติดตามและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลด้วยการตั้งกระทู้ถามแล้วในการประชุมสภาแล้ว การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอีกรูปแบบหนึ่งที่ประชาชนให้ความสนใจ คือ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามีเพียง ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบุญ และ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก เคยทำหน้าที่นี้ ด้วยการอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ โดยมีนายกรัฐมนตรีพร้อมด้วยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ตอบการอภิปราย

ผู้วิจัยพบว่าการปรากฏตัวผ่านสื่อในงานการเมืองของ ส.ว. คือการลุกขึ้นอภิปราย ในการประชุมวุฒิสภา หรือการประชุมรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นประเด็นที่อภิปรายเกี่ยวกับรัฐบาล ซึ่งชาวบ้านที่ติดตามชมการถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์และวิทยุจะทราบว่สมาชิกวุฒิสภา

อภิปรายดีหรือไม่ มีการอภิปรายสมเหตุสมผลอย่างไร นอกจากนี้ยังมีการปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชนในการทำงานของคณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภาด้วย และการปรากฏตัวผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ เช่น การให้สัมภาษณ์เรื่อง การเช่ารถเมล์เอ็น จี วี ของ ส.ว. เกชา ศักดิ์สมบูรณ์ ทั้งนี้ ส.ว. จะได้รับทราบข่าวจากชาวบ้านเมื่อตนเองปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชน เช่น การอภิปราย หรือภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนว่า ส.ว. ได้ใช้การสื่อสารไปถึงประชาชน ผ่านการชมถ่ายทอดการประชุมรัฐสภา และการประชุมวุฒิสภา ดังการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน “ชาวบ้านเขาติดตามจากถ่ายทอดสดทีวี เขาก็จะดูว่า ส.ว. เราเข้าไปไหม ส.ว. เราจะพูดลำดับที่เท่าไร” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดน่าน, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

ผลการศึกษา พบว่า ส.ว. สามารถปรากฏตัวให้สาธารณชนเห็นได้ผ่านสื่อมวลชน และเป็นช่องทางที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารของ ส.ว. ไม่ห่างหายไปจากประชาชน ทั้งนี้ ส.ว. จะมีการปรากฏตัวผ่านทั้งสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ โดยเป็นการปรากฏตัวเพราะการปฏิบัติหน้าที่ ส.ว. เช่น การอภิปรายในการประชุม การให้ความเห็นเกี่ยวกับการประชุมวุฒิสภา การแถลงข่าวประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชน โดย ส.ว. ซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่ต้องแถลงข่าว หรือเป็นผู้รับข่าวสารของวุฒิสภามาแจ้งให้ประชาชนทราบ บุคคลนั้นจะถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สื่อมวลชนสนใจเข้าไปขอทราบข้อมูล ประเด็นความเห็นเพื่อนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชน จึงเป็นโอกาสที่ ส.ว. เท่านั้นจะมีโอกาสปรากฏตัวต่อสาธารณชนผ่านสื่อมากขึ้น

โดยสรุปช่องทางสื่อสารมวลชนไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดเสียงผ่านวิทยุรัฐสภา หรือการถ่ายทอดผ่านสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ก็เป็นช่องทางที่ช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามและรับทราบข่าวผลงานของสมาชิกวุฒิสภาได้อย่างกว้างขวางขึ้น ทั้งนี้ กลยุทธ์การสื่อสารนี้มีความสอดคล้องกับช่องทางการสื่อสาร จะช่วยให้การสื่อสารที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น กลยุทธ์การสื่อสารจึงเป็นหนึ่งในรูปแบบการสื่อสารหนึ่งที่ ส.ว. ต้องนำมาใช้เพื่อรักษาสถานภาพของสมาชิกวุฒิสภาให้คงอยู่ในใจประชาชน

การสื่อสารความสำเร็จของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา

หลังเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ว. แล้ว ส.ว. ทั้ง 4 คน เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อผลทางการเมือง ดังกรณีของ ส.ว. โสภณ ศรีมาเหล็ก ที่กล่าวว่า “ทางการเมืองการสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าเรามีประวัติมีภูมิรู้ ผลงานแต่ไม่มีวิธีการสื่อสารที่ทำให้ชาวบ้านเข้าใจ ก็ลำบาก การจะได้เสียงแต่ละเสียงแม้มีเงินก็ยาก คือ อาจจะต้องเงินคนละหมื่นแต่เขาอาจไม่เลือก

ก็ได้ เขารับเงินอย่างเดียวไปเลือกใครก็ได้ ...” ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาอีกทั้ง 3 คน ที่เห็นว่าการสื่อสาร เป็นสิ่งสำคัญช่วยให้เกิดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผลงานการปฏิบัติงานในหน้าที่ ภาพการการเดินพบปะประชาชน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สร้างให้ประชาชนรู้จัก และยังคงจดจำสมาชิกวุฒิสภา สร้างความประทับใจได้อย่างต่อเนื่อง

จากข้อมูลและประสบการณ์จากช่วงรณรงค์หาเสียงภาพรวมของ ส.ว. ทั้ง 4 คน มีความรู้และเลือกใช้การสื่อสารที่เข้าถึงประชาชนจนช่วยให้ประสบความสำเร็จสามารถก้าวเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ว. ได้ ดังนั้น หลังจากเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ว. ทุกคนจึงใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อแสดงให้ทุกคนเห็นความสำเร็จของการเป็น ส.ว. ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารเพื่อทำหน้าที่ ส.ว. ในพื้นที่จังหวัด หรือการทำหน้าที่ ส.ว. ในสภา ซึ่งกลยุทธ์การสื่อสารที่ทำอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองกับประชาชนไว้ รวมทั้งสมาชิกวุฒิสภาแบบสรรหาแม้ไม่ได้ถูกเลือกตั้งจากประชาชนในพื้นที่ แต่ก็ยังคงมีการลงพื้นที่จังหวัดอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษา พบว่าสมาชิกวุฒิสภาที่มีความสามารถทางการสื่อสารจะมีการคัดเลือกเนื้อหาอันเกี่ยวกับงานที่ทำในหน้าที่ ส.ว. ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นกรองกฎหมาย การทำงานในคณะกรรมการธิการของวุฒิสภา เพื่อบอกให้ประชาชนทราบและเข้าใจการทำงานของ ส.ว. ซึ่งวิธีการที่จะบอกข่าวสารทางการเมือง จะใช้การพูดคุยกับผู้ที่พบภายในงานด้วยการบุคลิกละบาย ๆ เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นกันเอง หรือการแจ้งข่าวให้ผู้เข้าร่วมงานทราบเมื่อได้รับเชิญให้เป็นประธาน ขึ้นกล่าว บนเวที รวมทั้งมีการคัดเลือกเนื้อหาข่าวสารที่เกี่ยวกับกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัด ได้แก่ กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ หรือกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อแจ้งให้แต่ละกลุ่มทราบเมื่อมีการประชุม หรือการรวมตัวของแต่ละกลุ่ม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนรับรู้ถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาและเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนนิยมชมชอบจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยการสื่อสารที่ส่งออกไปจะเป็นการทำหน้าที่นิติบัญญัติของวุฒิสภา ซึ่งจะมีการสื่อสารเกี่ยวกับบทบาทงานใน 4 ด้าน คือ (1) การทำหน้าที่พิชานากลั่นกรองกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร แล้ว (2) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งหรือพิจารณาถอดถอนบุคคล (3) การทำงานในคณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภา (4) การติดตามและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า องค์ประกอบหนึ่งของกลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภาหลังจากเข้าสู่ตำแหน่ง ที่ช่วยในการสื่อสารความสำเร็จของ ส.ว. คือ การวิเคราะห์ ผู้รับสาร ซึ่งในช่วงการหาเสียง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. ทุกคนต่างมีการวิเคราะห์ผู้รับสารได้ดี ทำให้เลือกใช้ กลยุทธ์การสื่อสาร และช่องทางการสื่อสารได้เหมาะสม ซึ่งมีทั้งการเลือกเนื้อหาสาร วิธีการสื่อสารที่เข้าถึงประชาชนทั่วทั้งจังหวัด ช่วยให้ประชาชนเกิดความประทับใจ ดังนั้น เมื่อหลังจาก

เป็น ส.ว. แล้ว ทุกคนก็ยังคงมีการวิเคราะห์ผู้รับสาร เพื่อเลือกใช้การสื่อสาร ที่สอดคล้องกับรูปแบบการสื่อสาร เพื่อสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้เกิดการสื่อสารความสำเร็จของ ส.ว.

ในการสื่อสารความสำเร็จของ ส.ว. ทั้ง 4 คน ใช้การวิเคราะห์ผู้รับสารในจังหวัดตนเอง โดยแยกเป็นกลุ่มตามความสนใจ ได้แก่ กลุ่มสมาชิกชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำจังหวัด หรือกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มประชาชนทั่วไป ช่วยสื่อสารเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการเข้ามาทำหน้าที่ ส.ว. ไปถึงประชาชน ประกอบกับ ส.ว. จะใช้วิธีการเดินพบปะทักทายพบปะกับประชาชนทั่วไป ตามงานพิธีต่าง ๆ หรือสถานที่ทั่วไป โดยจะมีการพูดอย่างมีสัมมาคารวะ พูดจาภาษาถิ่น และมีการพูดจาแบบมีหลักการน่าเชื่อถือ รวมทั้งการวางตัวที่ไม่แตกต่างจากช่วงที่เดินหาเสียง โดยจะเป็นการสื่อสารไปถึงประชาชนทุกกลุ่มเหมือนกัน แต่ในส่วนของสมาชิกชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำจังหวัด หรือกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ส.ว. แต่ละคนสื่อสารเพิ่มเติมในเรื่องความคืบหน้าเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การผ่านกฎหมายที่ให้คงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาล

การสื่อสารของ ส.ว. จึงเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม ทั้ง 3 จังหวัด ที่รับรู้และชื่นชอบการวางตัวที่มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมกับประชาชน มีการวางตัว ที่เหมือนกับช่วงที่เป็นกำนันหรือช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ประกอบกับชื่นชอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ ส.ว. ของ ส.ว. เลือกตั้งทั้ง 3 คน ดังความเห็นของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา “การวางตัวเวลาออกงาน การออกกิจกรรม ในสายตาชาวบ้านเราก็ภูมิใจ เสร็จกิจกรรมแล้ว ส.ว. ก็มาอยู่แบบเป็นกันเองกับชาวบ้าน ตอนพิธีการก็อยู่ตามรูปแบบเช่น ไปงานพิธีต่าง ๆ” (ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มจังหวัดพังงา, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2553)

สำหรับกรณี สมาชิกวุฒิสภาสรรหา ส.ว. อิทธิพล เรืองวรรณฤทธิ์ แม้ผลการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดจะไม่มีส่วนกับการเข้ามาเป็น ส.ว. แต่ด้วยความที่เป็นคนในจังหวัดนครพนม จึงมีการสื่อสารข่าวการทำหน้าที่ ส.ว. ให้ประชาชนในจังหวัดทราบ ควบคู่ไปกับการบอกให้สมาคมทราบถึงการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสมาคม ด้วยการแจ้งเรื่องการผลักดันคำตอบแทนจนรัฐบาลเพิ่มคำตอบแทนให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การผลักดันกฎหมายให้คงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลนอกจากนี้ก็แจ้งประชาชนเรื่องการตั้งกระทู้ถามรัฐบาลเรื่องที่ดินทำกินซึ่งอยู่ในเขต สปก. ทั้งนี้ข่าวสารการทำงานของ ส.ว. จะบอกผ่านการไปร่วมงานพิธีในจังหวัดนครพนม หรือการประชุมสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย

กล่าวโดยสรุปว่า กลยุทธ์การสื่อสารความสำเร็จของ ส.ว. ทั้ง 4 คน ได้มีการสื่อสารเนื้อหาอันเกี่ยวกับงานที่ทำในหน้าที่ ส.ว. ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นกรองกฎหมาย การทำงานในคณะ

กรรมวิธีการของวุฒิสภา หรือเรื่องการให้คงอยู่ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาล เพื่อบอกให้ประชาชนทราบและเข้าใจว่างานของ ส.ว. เป็นอย่างไร ซึ่งวิธีการที่จะสื่อสารความสำเร็จของ ส.ว. ส่วนใหญ่จะสื่อสารแบบเผชิญหน้า ด้วยการพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องในงานอย่างเป็นกันเอง หรือกล่าวแจ้งให้ทราบบนเวทีเมื่อถูกเชิญให้ไปเป็นประธานงานพิธีต่าง ๆ รวมทั้งการสื่อสารผ่าน สื่อบุคคล เพื่อช่วยถ่ายทอดข่าวสารของ ส.ว. ต่อไปยังประชาชนในพื้นที่ดูแล โดย ส.ว. จะมีการประชุมร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัด โดยมีเป้าหมายเพื่อให้รับรู้ถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาและเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนนิยมชมชอบจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง